

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КРАЇНОЗНАВСТВА ТА ТУРИЗМУ**

**ТАЙВАНСЬКЕ ПИТАННЯ ЯК КЛЮЧОВА ПРОБЛЕМА У
ВІДНОСИНАХ США ТА КИТАЮ**

за спеціальністю – 106 Географія

за освітньо-професійною програмою «Економічна географія»

спеціалізація «Географічне країнознавство, політико-географічні та міжнародні
дослідження»

на здобуття освітнього ступеню: Бакалавра

Кваліфікаційна робота бакалавра
здобувачки денної форми навчання
Герасименко Софії Тимурівни

Науковий керівник:
доц., к.геогр.н., Кіптенко В. К.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТАЙВАНСЬКОГО ПИТАННЯ.....	6
1.1. Концептуальні засади дослідження конфліктних ситуацій.....	6
1.2. Методика дослідження тайванського питання	9
ВИСНОВКИ ДО I РОЗДІЛУ	13
Розділ 2. ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА РОЗВИТОК ТАЙВАНСЬКОГО ПИТАННЯ.....	15
2.1. Історичні передумови конфлікту.....	15
2.2. Дипломатичні стратегії та політичний тиск.....	21
2.3 Сучасний контекст відносин США, Китаю та Тайваню.....	28
ВИСНОВКИ ДО II РОЗДІЛУ	32
Розділ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ	35
3.1. Тайвань у світовій економічній системі	35
3.2. Інструменти економічного впливу США та КИТАЮ.....	41
3.3. Наслідки економічного тиску та перспективи розвитку.....	45
ВИСНОВКИ ДО III РОЗДІЛУ	50
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ.....	62

ВСТУП

Актуальність теми: Тайванське питання залишається однією з найбільш значущих і водночас складних проблем сучасної міжнародної політики та економіки. Воно охоплює не лише двосторонні відносини між Китайською Народною Республікою та Сполученими Штатами Америки, а й визначає стратегічний баланс у Азійсько-Тихоокеанському регіоні та впливає на глобальні економічні процеси. Тайвань, хоча й невелика за територією і чисельністю населення держава, відіграє надзвичайно важливу роль у виробництві високотехнологічних компонентів, зокрема напівпровідників та мікрочіпів, які є критично важливими для світової економіки, оборонної промисловості та технологічних систем.

Особливу роль у цьому контексті відіграє Тайвань як один із ключових світових центрів виробництва напівпровідників. Висока концентрація технологічного виробництва на острові робить його критично важливою ланкою глобальних ланцюгів постачання, насамперед у сферах електроніки, автомобільної промисловості та оборонних технологій. Унаслідок цього навіть незначні порушення стабільності в регіоні здатні спричинити масштабні наслідки для світової економіки.

Тайвань перебуває в центрі стратегічного суперництва між США та Китаєм, у межах якого застосовуються політичні, військові та економічні інструменти впливу, включаючи санкції, технологічні обмеження та контроль над інвестиційними потоками. Це перетворює тайванське питання на важливий фактор формування сучасної системи міжнародних відносин.

Об'єкт дослідження: відносини між Сполученими Штатами Америки, Китайською Народною Республікою та Тайванем у сучасному міжнародному контексті, що включає політичні, економічні та стратегічні взаємодії.

Предмет дослідження: політичні та економічні механізми впливу, які застосовуються США та Китаєм щодо Тайваню, а також наслідки цих дій для міжнародних економічних відносин і глобальної стабільності.

Мета дослідження полягає у визначенні політичних та економічних аспектів тайванського питання у контексті відносин США та Китаю на основі комплексного аналізу відносин США та Китаю щодо Тайваню.

Завдання дослідження. Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

1. Проаналізувати історичні передумови формування тайванського питання;
2. Охарактеризувати політичні та економічні інструменти впливу США та Китаю щодо Тайваню;
3. Дослідити роль Тайваню у глобальних технологічних та виробничих ланцюгах;
4. Оцінити вплив тайванського фактора на міжнародну безпеку та економічну стабільність;
5. Визначити можливі сценарії розвитку відносин у трикутнику США–Китай–Тайвань.

Теоретико-методологічну основу роботи становлять положення неореалізму, ліберального інституціоналізму, теорії взаємозалежності та концепції економічного примусу. Зокрема, концепція взаємозалежності Р. Кеохейна та Дж. Ная застосовується для аналізу економічних зв'язків між США, Китаєм і Тайванем, тоді як підхід «weaponized interdependence» Ф. Фаррелла та А. Ньюмана дозволяє дослідити використання глобальних економічних мереж як інструменту політичного тиску. Неореалістичний підхід використовується для пояснення стратегічного суперництва між США та Китаєм у Тайванському питанні, тоді як системний та акторно-орієнтований

підходи забезпечують аналіз взаємодії ключових міжнародних акторів у багаторівневій структурі міжнародної системи. Історико-хронологічний метод застосовано для простеження еволюції тайванського питання від його формування до сучасного етапу.

Емпірико-аналітичну основу дослідження становлять наукові праці українських і зарубіжних дослідників з проблем міжнародних відносин, зокрема роботи з теорії міжнародних конфліктів (Шеренговський, 2011), історії та політики Тайваню (Whittome, 1991; Pang, 2019), а також сучасних геополітичних трансформацій у Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Важливу частину джерельної бази становлять аналітичні дослідження щодо глобальної напівпровідникової індустрії та економічної взаємозалежності (Miller, 2022; Tung, 2024; Statista), а також праці, присвячені концепції економічного та технологічного тиску (Farrell & Newman, 2019; Eversheds Sutherland, 2025). Окремо використано офіційні документи урядових структур США, Китайської Народної Республіки та Тайваню (White Paper, 2000), а також аналітичні матеріали провідних дослідницьких центрів (CFR, CSIS, Freedom House), що дозволяють оцінити сучасні політичні та інформаційні стратегії у регіоні. Додатково залучено публікації міжнародних медіа (BBC, The Washington Post), які відображають актуальні події та їхній вплив на динаміку відносин у трикутнику США–Китай–Тайвань.

Структурно робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел.

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТАЙВАНСЬКОГО ПИТАННЯ

1.1. Концептуальні засади дослідження конфліктних ситуацій

У політичній науці конфлікт належить до базових форм взаємодії між суб'єктами влади, інтереси яких не збігаються або прямо суперечать одне одному. Політичний простір завжди передбачає конкуренцію – за ресурси, вплив, контроль над територіями чи можливість визначати правила міжнародної поведінки. Через це конфлікт не можна трактувати як відхилення від норми. Навпаки, він є закономірним наслідком існування різних центрів сили та неоднакового бачення політичних цілей. У міжнародних відносинах ця закономірність проявляється особливо гостро, оскільки держави змушені самотійно гарантувати власну безпеку в умовах нестабільного міжнародного середовища [1].

Водночас сам конфлікт не виникає миттєво. Йому передуює конфліктна ситуація – стан прихованої або частково відкритої суперечності, за якого інтереси сторін уже вступають у протиріччя, однак пряме зіткнення ще не відбулося. Саме цей етап є найбільш важливим для політичного аналізу, адже в ньому поступово накопичуються чинники майбутньої ескалації. Держави можуть підтримувати дипломатичні контакти, укладати економічні угоди або декларувати готовність до співпраці, але водночас нарощувати військовий потенціал, змінювати зовнішньополітичні пріоритети та готуватися до можливого загострення. Через це зовнішня стабільність міжнародних відносин нерідко виявляється лише тимчасовою формою прихованого протистояння.

Конфліктна ситуація має динамічний характер і змінюється разом із політичними рішеннями, економічними процесами та трансформацією міжнародного середовища. Її розвиток залежить не лише від поведінки безпосередніх учасників, а й від реакції союзників, міжнародних організацій та глобальних центрів впливу. У сучасному світі локальна суперечність рідко залишається ізольованою, оскільки міжнародна система характеризується

високим рівнем взаємозалежності. Саме тому навіть регіональні конфлікти здатні швидко набувати ширшого геополітичного значення.

Структура конфлікту традиційно включає три ключові елементи: суб'єктів, об'єкт суперечності та систему інтересів. Суб'єктами можуть виступати держави, міжнародні організації, політичні коаліції або окремі політичні лідери. Їхня поведінка переважно має раціональний характер, оскільки кожна сторона прагне максимізувати власні переваги та мінімізувати потенційні ризики. Об'єктом конфлікту стають території, ресурси, стратегічні комунікації, сфери політичного впливу чи безпекові гарантії. Водночас у міжнародній політиці конфлікт майже ніколи не має лише однієї причини. Політичні, економічні, військові та ідеологічні фактори зазвичай переплітаються між собою, утворюючи складну систему взаємопов'язаних суперечностей.

Особливістю міжнародних конфліктів є їхня здатність тривалий час існувати у латентній формі. Відсутність відкритого зіткнення ще не означає відсутності самого протистояння. Навпаки, найбільш небезпечні конфлікти часто розгортаються поступово, через накопичення взаємної недовіри, зміну балансу сил і посилення конкуренції за стратегічний вплив. У таких умовах навіть незначний інцидент може стати каталізатором різкого загострення. Історія міжнародних відносин неодноразово демонструвала, що великі кризи починалися саме в період зовнішньої рівноваги, коли сторони вже сприймали одна одну як потенційну загрозу, але ще не перейшли до відкритого протистояння.

Розвиток конфлікту зазвичай проходить кілька етапів. Спочатку формується система суперечностей, далі сторони усвідомлюють несумісність власних інтересів, після чого починається фаза загострення. На цьому етапі активно використовуються дипломатичний тиск, економічні санкції, інформаційні кампанії та демонстрація військової сили. Простір для компромісу поступово звужується, а рівень політичної напруги зростає. Якщо

механізми стримування втрачають ефективність, конфлікт переходить у стадію ескалації.

Ескалація означає посилення напруг і, звісно, якісну зміну характеру протистояння. До конфлікту можуть долучатися нові учасники, а інструменти боротьби стають більш жорсткими та комплексними. У сучасних міжнародних відносинах це проявляється через санкційні війни, технологічні обмеження, кібератаки, боротьбу за контроль над інформаційним простором і використання економічної залежності як механізму політичного тиску. Фактично межа між миром і відкритим конфліктом стає дедалі менш чіткою, оскільки держави здатні завдавати значних втрат одна одній навіть без прямого застосування військової сили.

Вагому роль у формуванні міжнародних конфліктів відіграє геополітичний чинник. Просторове розташування держав, доступ до морських шляхів, контроль над стратегічними регіонами чи природними ресурсами безпосередньо впливають на характер їхньої зовнішньої політики. Саме геополітична конкуренція часто формує довготривалі лінії міжнародного протистояння. У цьому контексті конфлікт є не лише реакцією на конкретну кризу, а й результатом боротьби за місце в міжнародній системі та право визначати її майбутню конфігурацію.

Не менш важливим елементом залишається баланс сил. Будь-яке посилення однієї держави зазвичай сприймається іншими як потенційна загроза, навіть якщо формально агресивні наміри відсутні. Це створює ефект взаємної підозри, який поступово підштовхує сторони до нарощування політичного, економічного або військового потенціалу. У результаті міжнародна система стає більш напруженою, а ризик конфлікту – вищим. Подібна логіка особливо характерна для відносин між великими державами, де боротьба за вплив має не ситуативний, а стратегічний характер.

Сучасні конфлікти дедалі рідше обмежуються виключно військовою сферою. Інформаційні технології, економічні інструменти, контроль над

критичними ресурсами та вплив на глобальні ринки стали важливими елементами міжнародного протистояння. Через це конфлікт сьогодні слід розглядати як комплексний процес, у якому поєднуються політичні, економічні, технологічні та безпекові аспекти. Саме така багатовимірність робить сучасні міжнародні конфлікти тривалими, складними для врегулювання та потенційно небезпечними для глобальної стабільності.

1.2. Методика дослідження тайванського питання

Дослідження тайванського питання як складного явища сучасних міжнародних відносин потребує використання комплексного методологічного підходу, який дає змогу врахувати як історичні передумови формування конфлікту, так і сучасні політичні процеси. Актуальність цієї проблематики зумовлена тим, що тайванське питання постійно трансформується під впливом політики Китайської Народної Республіки, Сполучених Штатів Америки та внутрішньополітичних процесів на Тайвані, що робить його багаторівневим і динамічним явищем міжнародної політики.

Теоретичною основою дослідження виступає неореалізм, який розглядає міжнародні відносини через призму боротьби держав за безпеку та вплив у межах міжнародної системи. Відсутність єдиного центру влади у світі змушує держави самостійно забезпечувати власну безпеку, що формує конкуренцію та конфлікти між основними акторами міжнародних відносин. У контексті тайванського питання цей підхід дозволяє пояснити тривале суперництво між США та КНР навколо острова. Китай розглядає Тайвань як невід'ємну частину своєї території та прагне політичного возз'єднання, тоді як США сприймають Тайвань як важливий елемент регіонального балансу сил в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Одним із ключових елементів неореалістичного підходу є концепція балансу сил. Посилення економічної та військової потужності КНР змінює співвідношення сил у регіоні та стимулює відповідну реакцію з боку США. У цьому контексті підтримка Тайваню Вашингтоном розглядається як складова

політики стримування Китаю та збереження стратегічного балансу в регіоні. Таким чином, тайванське питання постає не лише як локальний конфлікт, а як елемент глобального суперництва між провідними державами світу.

Суттєвий вплив на дослідження має системний підхід, який дозволяє аналізувати міжнародні відносини як цілісну систему взаємопов'язаних елементів. У межах цього підходу взаємодія між США, КНР і Тайванем розглядається як складний комплекс політичних, військових та економічних зв'язків, де будь-яка зміна позиції одного актора впливає на поведінку інших. Посилення військової активності Китаю поблизу Тайваню впливає не лише на політику острова, але й на дії США та держав регіону, тоді як збільшення підтримки Тайваню з боку Вашингтона викликає відповідну реакцію Пекіна.

Системний підхід також передбачає багаторівневий аналіз міжнародних процесів. У межах дослідження виділяються індивідуальний, державний та системний рівні. Індивідуальний рівень враховує вплив політичних лідерів на формування зовнішньої політики. У тайванському питанні заяви та рішення керівництва США і КНР можуть як посилювати напруженість, так і сприяти тимчасовій стабілізації ситуації.

Державний рівень аналізу зосереджується на внутрішньополітичних особливостях США, КНР і Тайваню, їхніх політичних системах, механізмах ухвалення рішень та стратегічних інтересах. Саме на цьому рівні формується зовнішня політика держав, що визначає характер їхньої взаємодії у тайванському питанні.

Системний рівень охоплює міжнародну структуру загалом, зокрема розподіл сили між державами та механізми їхньої взаємодії. У цьому контексті особливого значення набуває суперництво між США та КНР, яке визначає рівень стабільності в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Тайвань у цій системі виступає важливим елементом стратегічного балансу та регіональної безпеки.

Історико-хронологічний підхід дозволяє простежити еволюцію тайванського питання у часовій послідовності. Його використання зумовлене тим, що сучасні відносини між США, КНР і Тайванем є результатом тривалих історичних процесів. У межах цього підходу досліджується формування двох політичних центрів після громадянської війни в Китаї, подальший розвиток конфлікту в умовах холодної війни та трансформація тайванського питання після нормалізації відносин між США та КНР.

Історичний підхід дозволяє дійти висновку, що тайванське питання має глибокі історичні корені та не може розглядатися виключно як наслідок сучасних політичних процесів. Формування політики «одного Китаю» стало компромісом, який дозволив знизити рівень відкритого протистояння, однак не усунув причин конфлікту.

Акторно-орієнтований підхід, який дає можливість аналізувати США, КНР і Тайвань як самостійних суб'єктів міжнародних відносин із власними інтересами та стратегіями. Китайська Народна Республіка розглядає Тайвань як частину своєї території та елемент національної єдності. США використовують підтримку Тайваню як інструмент стримування Китаю та збереження впливу в регіоні. Тайвань, своєю чергою, прагне зберегти політичну автономію та зміцнити міжнародну підтримку.

У роботі також застосовуються загальнонаукові методи аналізу та синтезу. Метод аналізу дозволяє дослідити окремі аспекти тайванського питання – політичний, військовий, економічний та міжнародно-правовий. Метод синтезу забезпечує об'єднання цих складових у цілісну систему, що дозволяє комплексно оцінити природу конфлікту.

Порівняльний метод використовується для аналізу підходів США та КНР до визначення статусу Тайваню, а також для виявлення відмінностей у стратегічних інтересах сторін. Це дозволяє оцінити рівень конфронтації та можливі точки часткового зближення позицій.

Крім того, у дослідженні застосовується метод прогнозування, який використовується для аналізу можливих сценаріїв розвитку тайванського питання, зокрема збереження статус-кво, посилення політичного тиску або ескалації конфлікту. Використання цього методу дає змогу оцінити потенційні наслідки для безпеки Азійсько-Тихоокеанського регіону та міжнародної стабільності загалом.

З цього випливає поєднання неореалістичного, системного, історико-хронологічного та акторно-орієнтованого підходів, а також загальнонаукових методів дослідження дозволяє комплексно розглядати тайванське питання як багаторівневе явище сучасних міжнародних відносин, що формується під впливом історичних процесів, глобального суперництва та стратегічної взаємодії провідних держав світу.

ВИСНОВКИ ДО I РОЗДІЛУ

Міжнародна політика давно показала, що суперечки між державами є закономірністю. Де перетинаються інтереси у сфері безпеки, ресурсів чи впливу, там майже неминуче виникає напруга. За відсутності спільного арбітра кожна держава орієнтується насамперед на власні можливості й уважно стежить за тим, що роблять інші.

Між відкритим зіткненням і ситуацією, що йому передуює, є суттєва відмінність. На попередньому етапі війни ще немає, але відносини вже змінилися: тон стає жорсткішим, акценти у політиці зміщуються, засоби тиску нарощуються. Зовні картина може виглядати керованою, але за цим фасадом часто криється доволі нестійка рівновага.

Подібні процеси рідко розвиваються за чіткою схемою. Внутрішні зрушення в окремих країнах, зміни регіональної динаміки чи новий розклад на глобальному рівні здатні швидко загострити суперечку, яка роками здавалася замороженою. Якщо до неї підключаються треті гравці або спрацьовує логіка союзів, початкові рамки конфлікту розширюються.

У будь-якому протистоянні можна виділити три складові: учасників, предмет і інтереси. Кожна зі сторін діє з розрахунку на власну вигоду. Предметом спору можуть бути території, сфери впливу або безпекові гарантії. Самі інтереси рідко бувають однорідними, адже економічні, політичні та безпекові мотиви переплітаються і їх складно розділити.

Сучасні протистояння дедалі частіше залишаються у прихованій формі. Обмеження в торгівлі, інформаційний тиск, технологічна конкуренція, дипломатичне дистанціювання є інструментами боротьби, яка формально війною не є. Перехід до відкритої фази відбувається поступово і на ранніх стадіях майже непомітний.

Тайванське питання вписується саме в таку логіку. Воно поєднує нагромаджений історичний досвід, структурні особливості міжнародної

системи та поточну політичну конкуренцію. Протистояння між США і Китаєм у цьому контексті набуває системного характеру, а Тайвань перетворюється на елемент ширшої стратегічної рівноваги в регіоні.

Дії одного гравця тягнуть за собою реакцію інших, і ця взаємозалежність пронизує всі рівні. Спадщина громадянської війни, холодна війна, принцип «одного Китаю» пояснюють, чому тема залишається такою чутливою. США, КНР і Тайвань діють кожен у своїй логіці, але постійно з огляду на зовнішні обмеження.

Тайванське питання складається з багатьох шарів, де історія, політичний розрахунок і поточна стратегія постійно накладаються одна на одну, підтримуючи тривалий стан напруженої рівноваги.

.

Розділ 2. ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА РОЗВИТОК ТАЙВАНСЬКОГО ПИТАННЯ

2.1. Історичні передумови конфлікту

Тайванське питання сформувалося як наслідок тривалих історичних процесів, у яких переплелися колоніальне минуле, громадянська війна в Китаї, глобальне протистояння періоду холодної війни та сучасна конкуренція між провідними центрами сили. Його сучасний зміст виходить далеко за межі територіального спору між Пекіном і Тайбеєм. Сьогодні йдеться про один із ключових вузлів міжнародної безпеки, що безпосередньо впливає на характер відносин між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою.

Тайвань потрапив у орбіту китайської політики за часів династії Цін у XVII столітті, однак реальний вплив імперського центру на острів був доволі слабким. Пекін сприймав його радше як далеку околицю, ніж як повноцінну частину держави. Така адміністративна віддаленість мала свої наслідки: місцеве життя розвивалося за власною логікою, господарські, суспільні та культурні практики поступово набували рис, відмінних від материкових. Слабка інтеграція до китайського простору давала острову простір для формування власних структур управління, а разом з ними і певної політичної самостійності. І саме в цей період закладалися передумови тих суперечностей щодо статусу Тайваню, які дали про себе знати значно пізніше [2].

Переломним моментом стала поразка Китаю у війні з Японією 1894–1895 років. За умовами Сімоносекського договору Тайвань перейшов під контроль Японської імперії, що започаткувало новий етап його розвитку поза межами китайського державного простору. Японське колоніальне правління вкрай змінило соціально-економічну структуру острова. На острові активно розвивалася транспортна інфраструктура, модернізувалося виробництво, впроваджувалися нові адміністративні механізми та освітня система. Також проводилася політика культурної асиміляції, спрямована на поширення

японської ідентичності. У результаті до середини XX століття Тайвань помітно відрізнявся від материкового Китаю рівнем економічного розвитку та політичною культурою. [3]

Візуалізована хронологія політичного статусу Тайваню (див. рис. 2.1) демонструє складний характер історичного розвитку острова та послідовну зміну політичних режимів, під владою яких він перебував. Особливе значення для формування сучасного тайванського питання мав період японського колоніального правління у 1895–1945 роках. Протягом цього часу на острові відбулися масштабні соціально-економічні та адміністративні перетворення, було модернізовано інфраструктуру, систему освіти та державного управління. Унаслідок тривалого існування поза межами китайського політичного простору Тайвань поступово набув особливостей, які відрізняли його від материкового Китаю. Саме тому історична еволюція острова сприяла формуванню окремої політичної та суспільної специфіки, що в подальшому стало одним із чинників виникнення сучасного конфлікту навколо його статусу.

Рис 2.1 Етапи історичного розвитку Тайваню та його відносин із материковим Китаєм

Як показано на рис 2.1 після завершення Другої світової війни острів перейшов під контроль Республіки Китай. Інтеграція Тайваню до китайської політичної системи виявилася складною. Адміністрація Гоміндану швидко зіткнулася з невдоволенням місцевого населення, що кульмінувало у подіях 1947 року, коли антиурядові виступи були жорстоко придушені. [4] Додатковим чинником нестабільності стала громадянська війна в Китаї між Комуністичною партією Китаю та Гомінданом. Після перемоги комуністів у 1949 році уряд Республіки Китай на чолі з Чан Кайші евакуювався на Тайвань, тоді як на материку була проголошена Китайська Народна Республіка. Саме цей момент став основою сучасного тайванського питання. [5]

Відтоді сформувалося дві взаємовиключні моделі китайської державності. Пекін розглядав себе як єдиний законний уряд Китаю та не визнавав окремого політичного статусу Тайваню. Натомість уряд Республіки Китай тривалий час продовжував претендувати на представництво всього Китаю на міжнародній арені. Конфлікт швидко набув міжнародного виміру через втручання Сполучених Штатів Америки. Після початку Корейської війни у 1950 році Вашингтон почав сприймати Тайвань як важливий елемент системи стримування комунізму в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Американська військова та політична підтримка фактично гарантувала збереження автономного існування острова. [6]

Упродовж 1950–1960-х років тайванське питання зберігало статус одного з найбільш конфліктогенних елементів періоду холодної війни, безпосередньо пов'язаного з формуванням біполярної системи міжнародних відносин. Напруженість у Тайванській протоці неодноразово переходила у фазу відкритої військової демонстрації сили, що проявлялося в артилерійських обстрілах прибережних районів, масштабних військових навчаннях та взаємному нарощуванні військової присутності з боку протиборчих сторін. Подібні інциденти створювали постійну загрозу ескалації, яка потенційно могла втягнути Сполучені Штати та Китайську Народну Республіку у пряме військове протистояння. У таких умовах Тайвань набув значення не лише

територіального чи політичного питання, а й одного з ключових вузлів глобального стратегічного стримування в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

[7] Однак поступове посилення міжнародних позицій Китайської Народної Республіки призвело до зміни глобального дипломатичного балансу. Вирішальним кроком стало ухвалення у 1971 році резолюції Генеральної Асамблеї ООН №2758, відповідно до якої місце Китаю в Організації Об'єднаних Націй було передано КНР. Це означало фактичну міжнародну ізоляцію Тайваню та закріплення принципу «одного Китаю» у світовій політиці. [8]

1979 рік став поворотним для міжнародного становища Тайваню. Вашингтон офіційно визнав Пекін єдиним законним урядом Китаю і встановив з ним повноцінні дипломатичні відносини. Попри це, зв'язки з Тайванем збережено через прийнятий того ж року Закон про відносини з Тайванем, який заклав правову основу для неофіційних політичних контактів, торговельного співробітництва та постачання острова озброєння. [9]

Тоді ж оформилася політика стратегічної невизначеності, яка з часом перетворилася на одну з опорних конструкцій американського підходу до тайванського питання. Її суть у тому, що США формально дотримуються принципу «одного Китаю» і підтримують офіційні відносини з КНР, але паралельно розвивають партнерство з Тайванем і допомагають йому зміцнювати обороноздатність. Це дає Вашингтону змогу одночасно підтримувати безпеку острова і не доводити відносини з Пекіном до відкритого дипломатичного зіткнення.

Суттєвий вплив на трансформацію конфлікту мав внутрішній розвиток самого Тайваню. Наприкінці 1980-х років на острові розпочався процес демократизації: було скасовано воєнний стан, легалізовано діяльність опозиції та проведено політичні реформи. [10] Поступово сформувалася окрема тайванська політична ідентичність, яка дедалі менше пов'язувала майбутнє острова з концепцією об'єднання з материковим Китаєм. Це викликало різко

негативну реакцію Пекіна, який почав розглядати будь-які прояви тайванської окремішності як загрозу територіальній цілісності держави.

Напруження особливо посилилося під час кризи 1995–1996 років, коли проведення перших прямих президентських виборів на Тайвані супроводжувалося масштабними військовими навчаннями КНР поблизу острова. У відповідь США направили до регіону авіаносні групи, продемонструвавши готовність втрутитися у випадку ескалації конфлікту. [11] Саме після цієї кризи тайванське питання остаточно закріпилося як один із центральних елементів американо-китайського суперництва.

У XXI столітті значення Тайваню лише зросло. Посилення економічної та військової могутності Китаю супроводжується жорсткішою позицією Пекіна щодо можливості незалежності острова. У Законі КНР «Про протидію розколу держави» 2005 року прямо закріплено право використання сили у випадку спроб формального відокремлення Тайваню. [12] Одночасно сам Тайвань продовжує функціонувати як де-факто незалежна політична система з демократичними інститутами, власною економікою та активними міжнародними зв'язками.

Сучасна ситуація характеризується постійним зростанням військової напруги в регіоні. Китай регулярно проводить масштабні навчання у Тайванській протоці, здійснює польоти військової авіації поблизу острова та демонструє готовність до силового сценарію.

Після візиту спікера Палати представників США Ненсі Пелосі до Тайваню у 2022 році військова активність КНР навколо острова стала майже безперервною. Пекін дедалі відкритіше демонструє прагнення змінити баланс сил у регіоні та обмежити вплив США у Східній Азії. [13]

Новий етап напруження розпочався після візиту президента США Дональда Трампа до Китаю у травні 2026 року. Попри офіційно стриманий характер переговорів, зустріч із Сі Цзіньпіном засвідчила глибину стратегічних

суперечностей між двома державами. Китайська сторона використала саміт для демонстрації власного статусу як рівного геополітичного конкурента Сполучених Штатів. Особливе місце у переговорах знову посіло тайванське питання. Після зустрічі у Вашингтоні посилюються побоювання щодо можливого силового сценарію навколо Тайваню в найближчі роки. Американські політичні кола дедалі частіше розглядають Тайванську протоку як головний осередок потенційного конфлікту між США та КНР. [14]

Аналіз сучасної ситуації навколо Тайваню дозволяє стверджувати, що символічні політичні візити або навіть переговори на найвищому рівні нерідко стають каталізаторами нових криз у відносинах між США та Китаєм. Зокрема візит Ненсі Пелосі до Тайваню викликав негайну та жорстку реакцію Китаю, а саме готовність застосувати військовий та політичний тиск у відповідь на небажані кроки, а переговори Дональда Трампа та Сі Цзіньпіна підтвердили відсутність компромісу сторін щодо тайванського питання.

Окрім безпекового та політичного вимірів, тайванське питання має чітко виражену економічну складову, яка у XXI столітті набуває дедалі більшої ваги. Острів перетворився на один із центрів глобальної високотехнологічної економіки, насамперед завдяки виробництву напівпровідників. Тайванські компанії забезпечують значну частину світового попиту на мікрочипи, без яких не обходиться ні споживча електроніка, ні телекомунікації, ні автомобілебудування, ні системи штучного інтелекту, ні оборонна промисловість. Показово, що йдеться не про рядових постачальників, а про компанії, які визначають технологічний рівень цілих галузей і від ритму роботи яких залежать виробничі цикли по всьому світу.

Через це стабільність у Тайванській протоці давно перестала бути виключно регіональною проблемою. Концентрація критично важливих виробничих потужностей на невеликому острові означає, що будь-яке серйозне порушення там, чи то у виробництві, чи то у транспортних маршрутах, здатне викликати економічні потрясіння далеко за межами Східної Азії. Провідні

економіки світу це добре розуміють, тому питання безпеки Тайваню все частіше розглядається крізь призму не лише геополітики, а й економічної стійкості.

Саме тому Тайвань сьогодні сприймається вже не лише як об'єкт територіальних претензій або арена суперництва великих держав. Острів став вузловим елементом глобальної технологічної інфраструктури, від безперебійної роботи якого залежить стійкість значної частини світової економіки. Це надає тайванському питанню нового виміру і суттєво ускладнює будь-які спроби розглядати його у вузько військовому або суто дипломатичному контексті.

2.2. Дипломатичні стратегії та політичний тиск

Тайванське питання у XXI столітті перетворилося на один із центральних елементів глобального суперництва між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою. Йдеться вже не лише про територіальний спір або наслідок громадянської війни в Китаї, а про боротьбу за стратегічний вплив у Східній Азії, контроль над безпековою архітектурою регіону та формування нового міжнародного балансу сил. У цих умовах дипломатичні механізми, інформаційний вплив і політичний тиск дедалі частіше замінюють пряме військове протистояння, дозволяючи сторонам реалізовувати власні інтереси без переходу до відкритого конфлікту.

Політика Китаю щодо Тайваню базується на принципі «єдиного Китаю», який Пекін розглядає як безальтернативну основу міжнародних відносин. Китайська дипломатія послідовно просуває тезу про те, що Тайвань є невід'ємною частиною китайської держави, а будь-які спроби міжнародного визнання острова як окремого політичного суб'єкта трактуються як втручання у внутрішні справи КНР [15]. Саме тому одним із головних напрямів китайської стратегії залишається дипломатична ізоляція Тайваню через скорочення кількості держав, які підтримують із ним офіційні контакти, а також через блокування його участі у міжнародних організаціях.

У китайській політиці значущою є економічна дипломатія. Пекін активно використовує власний економічний потенціал як інструмент політичного впливу, поєднуючи інвестиції, торгівлю та доступ до китайського ринку з вимогою підтримки принципу «єдиного Китаю». Для багатьох держав економічна співпраця з КНР має критичне значення, що суттєво обмежує їхню готовність розвивати офіційні відносини з Тайванем. Одночасно Китай посилює міжнародний тиск на організації, де присутність Тайваню могла б створити враження його окремого державного статусу.

Цей підхід ілюструє вепонізацію (перетворення на зброю) економічних зв'язків КНР. Використовується асиметрична залежність інших країн від свого ринку як важіль геоекономічного тиску, змушуючи іноземні уряди та транснаціональні корпорації обирати між фінансовими втратами та дипломатичною лояльністю, що фактично визначає зовнішньополітичний курс багатьох акторів Глобального Півдня.

Поряд із зовнішнім впливом Пекін активно працює і з внутрішнім інформаційним простором Тайваню. Через медійні кампанії, культурні програми, економічні зв'язки та інформаційний вплив китайське керівництво намагається формувати у тайванському суспільстві більш прихильне ставлення до ідеї майбутнього возз'єднання [16]. Така стратегія демонструє поєднання жорсткої сили з елементами м'якого впливу, де дипломатичний тиск супроводжується психологічними та інформаційними інструментами.

У сучасному науковому дискурсі, зокрема у працях Цзи-Цзе Хуна та Цзи-Вей Хуна цей вектор політики визначається як елемент когнітивної війни (cognitive warfare), що має на меті розколоти тайванське суспільство зсередини. У своєму дослідженні "How China's Cognitive Warfare Works: A Frontline Perspective of Taiwan's Anti-Disinformation Wars" вони зазначають, що через фінансування прокитайських медіаресурсів та залученням тайванських бізнес-еліт, Китай намагається делегітимізувати ідею незалежності у свідомості самих

тайванців, саме демонструючи економічну безальтернативність інтеграції та послаблюючи волю острова до спротиву[17].

На відміну від Китаю, американська стратегія вирізняється значно більшою гнучкістю та багаторівневістю підходів до вирішення проблеми Тайваню. Вашингтон офіційно визнає політику «одного Китаю», однак водночас підтримує тісні неофіційні зв'язки з Тайванем, забезпечуючи його військову та політичну підтримку [18]. Такий двосторонній підхід дозволяє Сполученим Штатам одночасно зберігати вагомий вплив у регіоні, зміцнювати обороноздатність Тайваню та підтримувати баланс сил у Східній Азії, при цьому уникати прямого зіткнення з Пекіном, яке могло б спричинити серйозну ескалацію конфлікту. У більш широкому контексті ця стратегія передбачає комплексне поєднання дипломатичних, економічних та військових інструментів, що забезпечує Вашингтону можливість реагувати на зміни регіональної ситуації гнучко та оперативно, водночас зберігаючи стратегічну невизначеність як механізм стримування Китаю та підтримання стабільності у глобальній системі безпеки.

Порівняння позицій Китаю та США показує, що держави по різному трактують питання Тайваню. Пекін наполягає на «принципі єдиного Китаю», згідно з яким Тайвань є частиною КНР, а влада в Пекіні визнається єдиним законним урядом усього Китаю. Натомість США дотримуються «політики одного Китаю», яка є більш гнучкою: Вашингтон лише бере до уваги позицію Пекіна щодо Тайваню, але не визнає юридично суверенітет КНР над островом. Такі різні підходи залишають простір для дипломатичних маневрів і є постійним джерелом напруженості у відносинах між сторонами.

Ключовим елементом американської політики залишається концепція стратегічної невизначеності. Її суть полягає у відсутності чіткої відповіді щодо можливого військового втручання США у випадку конфлікту навколо Тайваню. Подібна невизначеність виконує стримувальну функцію одразу в декількох напрямках: Китай не може бути впевненим у відсутності американської реакції,

а Тайвань не отримує гарантії безумовної підтримки у разі проголошення незалежності.

Практичним інструментом стратегії невизначеності є військово-технічне співробітництво з Тайбеєм, яке чітко регламентується американським Законом про відносини з Тайванем (Taiwan Relations Act) 1979 року. Відповідно до нього, США беруть на себе юридичне зобов'язання постачати острову оборонне озброєння та послуги в обсягах, необхідних для підтримання достатнього потенціалу самооборони. У контексті регіонального загострення Вашингтон суттєво наростив обсяги та технологічний рівень цих поставок, що виступає головним матеріальним сигналом підтримки статус-кво та безпосередньо дратує Пекін, який розцінює кожен збройну угоду як порушення своєї територіальної цілісності.

Водночас у травні 2026 року Вашингтон тимчасово призупинив поточні оборонні поставки Тайваню (зокрема пакет на 14 млрд. доларів), обґрунтовуючи це дефіцитом озброєння через конфлікт на Близькому Сході. Дональд Трамп охарактеризував ці військові контракти як "ефективну розмінну монету" у переговорах із Сі Цзіньпіном, що підтверджує зміщення американської стратегії в бік прагматичного геополітичного торгу[19].

У межах дипломатичного аналізу таке рішення трактується не як відмова від стратегічних зобов'язань, а як спроба оперативного зниження градусу напруги у Тайванській протоці в обмін на стабілізацію двосторонніх американо-китайських відносин.

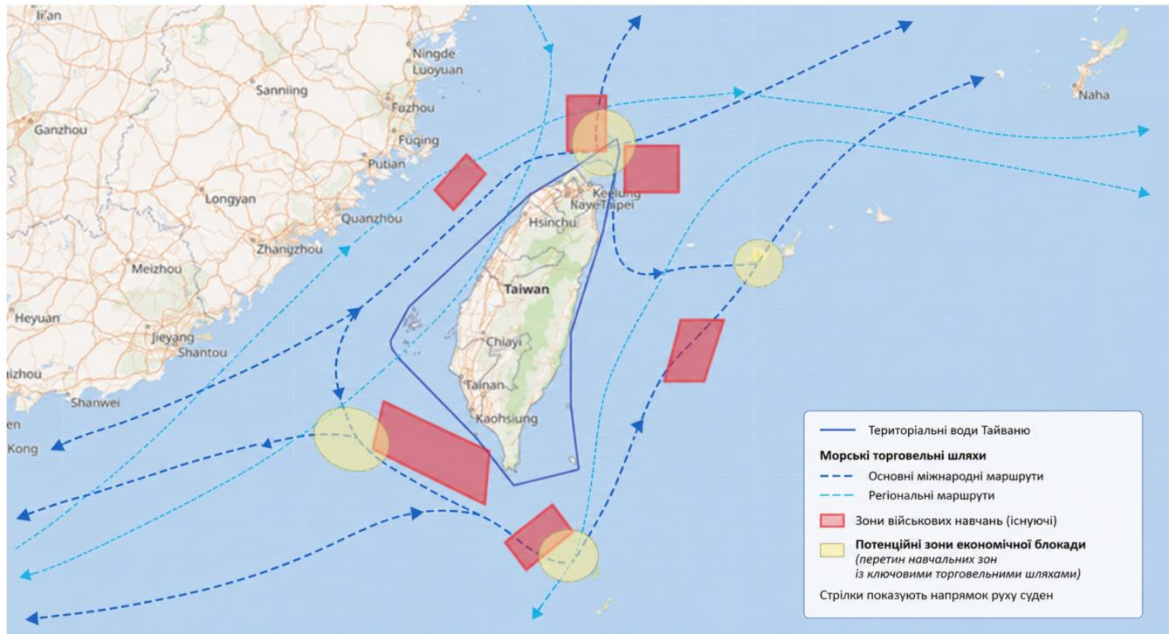

Рисунок 2.2 Демонстрація потенційної економічної блокади Тайваню на основі районів військових навчань у серпні 2022 року (Створено автором на основі[13])

Показовим прикладом дипломатичної ескалації став візит спікера Палати представників США Ненсі Пелосі до Тайваню у серпні 2022 року. Для Вашингтона цей крок став демонстрацією політичної підтримки Тайбея та підтвердженням зацікавленості США у збереженні стабільності в регіоні. Водночас Пекін розцінив візит як порушення принципу «єдиного Китаю» та прямий виклик власному суверенітету. [13]

Реакція КНР була надзвичайно жорсткою. Пекін організував масштабні військові навчання навколо острова, провів ракетні пуски та посилив активність у Тайванській протоці. Як видно з розробленої картосхеми (див. рис. 2.2), розташування зон маневрів чітко моделює сценарій повної логістичної та економічної блокади Тайваню.

Накладання районів навчань на морські торговельні шляхи виявляє критичні точки перетину. Закриття акваторій на півночі та південному заході безпосередньо перекриває підходи до найбільших портів острова Цзілуна та Гаосюна. Маневри у Башійській протоці демонструють спроможність Китаю

повністю ізолювати Тайвань, заблокувавши рух суден за основними транзитними маршрутами.

Таким чином, ці навчання стали демонстрацією сили та сигналом для Тайваня і США та наочною ілюстрацією готовності Пекіна застосувати інструменти економічного тиску та "стратегічного удушення" острова. Події серпня 2022 року показали, наскільки тісно сьогодні переплітаються дипломатичні, політичні та безпекові аспекти тайванського питання. Навіть символічні політичні кроки можуть спричинити швидке загострення ситуації та перерости у масштабну геополітичну кризу з потенційними наслідками для всього Азійсько-Тихоокеанського регіону.

Упродовж 2023–2026 років дипломатичне суперництво між США та Китаєм лише посилилося, набуваючи більш комплексного та багатовимірного характеру. Пекін дедалі активніше використовує демонстрацію військової сили як елемент політичного тиску, регулярно проводячи навчання поблизу Тайваню та збільшуючи кількість заходів китайської авіації у зону протиповітряної оборони острова [18].

Такі дії мають військове й психологічне значення, оскільки створюють атмосферу постійної напруги та стратегічної невизначеності, впливаючи на рішення тайванської влади і партнерів острова у міжнародній політиці. Крім того, ці маневри слугують сигналом для інших держав регіону, демонструючи готовність Китаю використовувати військові засоби для досягнення політичних цілей та закріплення принципу «єдиного Китаю».

Візит президента США Дональда Трампа до Китаю у травні 2026 року. Попри зовнішньо стриманий і дипломатично коректний характер переговорів, зустріч Трампа і Сі Цзіньпіна продемонструвала глибину стратегічних суперечностей між двома державами. Китайська сторона використала саміт для демонстрації власного статусу рівного геополітичного суперника США та підкреслення готовності відстоювати свої інтереси у тайванському питанні. У західних політичних колах після переговорів посилюються побоювання щодо

можливого загострення ситуації навколо Тайваню в найближчі роки, оскільки риторика Пекіна стала значно жорсткішою, ніж очікував Вашингтон. [14]

Китай прагне формувати альтернативні підходи до міжнародного порядку, в межах якого розподіл впливу не повинен базуватися на домінуванні однієї держави. Зростання економічного, технологічного та військово-політичного потенціалу КНР супроводжується посиленням її ролі у формуванні глобальних правил та ухваленні ключових міжнародних рішень. У цьому контексті тайванське питання виходить за межі суто територіального спору та набуває значення одного з ключових елементів формування майбутньої архітектури міжнародних відносин.

У політичному дискурсі все частіше згадується концепція «пастки Фуکیدіда», яка описує потенційний конфлікт між державою-лідером та державою, що швидко нарощує свій вплив. Звернення до цієї ідеї відображає прагнення пояснити структурний характер американо-китайського суперництва та підкреслити, що напруженість між сторонами значною мірою зумовлена змінами у глобальній системі.

США у відповідь посилюють взаємодію із союзниками в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, формуючи систему стримування зростаючого впливу Китаю. Японія, Австралія та Філіппіни активно залучаються до спільних безпекових ініціатив, військових навчань та координації оборонної політики. Використовуючи дипломатичні коаліції та спільні заяви, США прагнуть підтримувати баланс сил у Тайванській протоці та зміцнювати регіональну стабільність.

Водночас Китай розширює співпрацю з країнами Глобального Півдня, використовуючи економічні та дипломатичні інструменти для посилення свого міжнародного впливу. Пекін послідовно наголошує на принципі невтручання у внутрішні справи та просуває концепцію «єдиного Китаю» як основу міжнародного консенсусу.

Таким чином, аналіз дипломатичних підходів Вашингтона та Пекіна у XXI столітті показує суттєві відмінності в їхніх стратегічних позиціях щодо тайванського питання. Для більш наочного узагальнення цих розбіжностей можна переглянути додаток А (табл. А.1), де представлена порівняльна характеристику основних інструментів впливу США та КНР.

2.3 Сучасний контекст відносин США, Китаю та Тайваню

Сучасна ситуація навколо Тайваню формується в умовах стрімкого загострення стратегічного суперництва між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою. Якщо ще на початку XXI століття тайванське питання залишалося переважно регіональною проблемою, то нині воно перетворилося на один із центральних факторів глобальної безпеки. Напруження у Тайванській протоці дедалі тісніше пов'язується з боротьбою за новий міжнародний порядок, технологічне домінування та перерозподіл впливу в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. .

Для Китаю Тайвань залишається принциповим питанням державного суверенітету та політичної легітимності влади. Китайське керівництво послідовно наголошує, що острів є невід'ємною частиною китайської території, а його повернення під контроль Пекіна становить одну з головних умов реалізації концепції «великого відродження китайської нації». За правління Сі Цзіньпіна тема Тайваню набула особливої ваги. Вона дедалі частіше використовується не лише як зовнішньополітичний пріоритет, а і як інструмент внутрішньої консолідації китайського суспільства навколо ідеї національної єдності та історичної справедливості.

Останні роки характеризуються посиленням військової активності КНР поблизу острова. Народно-визвольна армія Китаю регулярно проводить масштабні морські та повітряні навчання в районі Тайванської протоки, а польоти китайської авіації в зоні протиповітряної оборони Тайваню стали майже постійним явищем. [20] Пекін поступово формує нову модель тиску на Тайбей, за якої демонстрація сили використовується як механізм

психологічного виснаження та політичного стримування. Особливо показовими стали дії Китаю після візиту спікера Палати представників США Ненсі Пелосі до Тайваню у 2022 році. Тоді КНР провела безпрецедентні військові маневри навколо острова, а подальша активність китайських сил фактично закріпила стан постійної напруги у регіоні.

На цьому тлі Сполучені Штати посилюють підтримку Тайваню, хоча формально продовжують дотримуватися політики «одного Китаю». Американська стратегія базується на концепції стратегічної невизначеності: Вашингтон не визнає незалежності Тайваню, але водночас зберігає право допомагати острову у сфері оборони. [21] У практичному вимірі це проявляється через постачання озброєнь, розширення військових контактів, підтримку участі Тайваню у міжнародних структурах та активізацію політичного діалогу між сторонами. Для США Тайвань має не лише військово-політичне, а й критичне технологічне значення. Саме на острові зосереджено одне з найважливіших у світі виробництв напівпровідників, від яких залежить сучасна цифрова економіка, оборонна промисловість та функціонування глобальних технологічних ланцюгів.

Особливістю сучасної ситуації є поступова трансформація самої тайванської ідентичності. Більшість населення острова дедалі чіткіше асоціює себе саме з Тайванем, а не з материковим Китаєм. Особливо це характерно для молодого покоління, яке виросло в умовах демократичної політичної системи та окремого суспільного розвитку. Події у Гонконзі після посилення контролю Пекіна суттєво вплинули на настрої тайванського суспільства. Ідея моделі «одна країна – дві системи», яку китайська влада тривалий час пропонувала як основу можливого об'єднання, фактично втратила підтримку серед значної частини населення острова. [22]

Новий етап напруження у відносинах між США та Китаєм пов'язаний із візитом президента США Дональда Трампа до Пекіна у травні 2026 року, (Додаток Б, Рис. Б.1). Попри демонстративно стриманий і дипломатично

коректний характер переговорів, саміт засвідчив глибину стратегічних суперечностей між двома державами. Китайська сторона використала зустріч для демонстрації власного статусу як рівного геополітичного центру сили поряд зі Сполученими Штатами. Пекін прагнув показати себе більш стабільним і передбачуваним міжнародним гравцем на тлі зовнішньополітичних криз, із якими зіткнулася американська адміністрація. [14]

Особливе значення під час переговорів 14.05.2026 знову отримало тайванське питання. За інформацією американських політичних джерел, риторика Сі Цзіньпіна виявилася значно жорсткішою, ніж очікували у Вашингтоні. Китайське керівництво фактично продемонструвало переконання у тому, що КНР уже не є державою, яка лише набирає силу, а виступає повноцінним конкурентом США у боротьбі за світове лідерство. Саме після цього візиту в американських політичних колах помітно посилилися побоювання щодо можливого силового сценарію навколо Тайваню впродовж найближчих років. [14]

Показовим стало й те, що під час саміту Сі Цзіньпін звернувся до концепції «пастки Фукідіда», яка описує ризик конфлікту між державою, що домінує, та новою силою, яка претендує на лідерство у світовій системі. У китайському трактуванні ця ідея містить натяк на поступовий перехід глобального центру впливу від США до Китаю. У такій логіці Тайвань набуває значення не лише територіального питання, а символу здатності КНР змінити існуючий баланс сил у міжнародних відносинах.

Водночас американська адміністрація після переговорів опинилася перед складним вибором. З одного боку, Вашингтон зацікавлений у збереженні економічного діалогу з Китаєм, особливо у сфері торгівлі та високих технологій. З іншого боку, у США дедалі сильніше зростає занепокоєння тим, що надто обережна політика може сприйматися Пекіном як прояв слабкості. Саме тому питання Тайваню сьогодні розглядається американськими

стратегіями як головний тест здатності Сполучених Штатів зберегти вплив у Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Сучасний контекст американо-китайсько-тайванських відносин характеризується поєднанням глибокої економічної взаємозалежності та водночас швидкого зростання безпекової конфронтації. Китай і США залишаються ключовими торговельними партнерами один для одного, однак це вже не знижує рівень політичного суперництва. Навпаки, боротьба за технологічне лідерство, контроль над виробництвом мікрочипів, вплив у регіоні та військову перевагу дедалі більше посилює конфліктність двосторонніх відносин. Тайвань у цій системі став не периферійною територією суперечки, а центральною точкою глобального геополітичного протистояння, від розвитку якого значною мірою залежатиме майбутня структура міжнародного порядку

Таким чином, сучасна ситуація навколо острова є складним геополітичним вузлом. Комплексну структуру та ключові чинники ескалації цього процесу узагальнено у вигляді ментальної карти (див. додаток Б, рис. Б.2).

ВИСНОВКИ ДО II РОЗДІЛУ

Історичний розвиток Тайваню сформував унікальну політичну модель, яка відрізняється від материкового Китаю та визначає сучасну специфіку тайванського питання. На становлення острова впливали внутрішні трансформації китайської державності, колоніальне минуле, міжнародне суперництво та зміни геополітичного ландшафту Східної Азії. Період японського правління (1895–1945) заклав основу модернізованої адміністративної системи, транспортної інфраструктури, промислового розвитку та освіти, водночас сприяв формуванню локальної ідентичності, яка поступово відокремлювалася від традицій материкового Китаю. Переміщення уряду Гоміндану на острів у 1949 році створило політичну подвійність: Тайвань фактично функціонував як автономна система з власною владою, армією та законодавством, водночас формально залишаючись частиною Китаю. Ця ситуація заклала фундамент тривалого внутрішньокитайського конфлікту, який із локальної проблеми перетворився на стратегічний чинник міжнародної безпеки.

Перші десятиліття після приходу Гоміндану характеризувалися авторитарним режимом, який забезпечував стабільність і контроль над суспільством, водночас формуючи соціальне напруження. Цей період став ключовим для закладення економічного розвитку та створення ефективної системи управління, а також для формування специфічної політичної культури, що поєднувала прагнення до стабільності, демократизації та збереження окремої ідентичності. Сполучені Штати відігравали суттєву роль у збереженні автономного статусу Тайваню, надаючи військову підтримку та міжнародне визнання, що особливо проявлялося у період холодної війни, коли острів виступав стратегічним елементом стримування комунізму в регіоні.

Демократизація кінця XX століття, скасування воєнного стану, проведення виборів та легалізація опозиції трансформували Тайвань у стабільну демократичну систему, посилили окрему тайванську ідентичність та

утвердили острів як самостійний політичний суб'єкт із власними інтересами. У сучасних умовах Тайвань функціонує як фактично незалежна держава, проте відсутність широкого дипломатичного визнання та наполеглива позиція Пекіна щодо неможливості відокремлення зберігають високий рівень напруженості в регіоні.

Аналіз дипломатичних стратегій показує, що конфлікт давно вийшов за межі локального територіального спору й став центральним елементом глобального протистояння між США та Китаєм. Пекін поєднує політичний, економічний та інформаційний тиск із готовністю застосувати військову силу, прагнучи обмежити міжнародну підтримку Тайваню та зміцнити власне домінування у регіоні. У відповідь Вашингтон дотримується політики стратегічної невизначеності, підтримуючи військово-політичні контакти та співпрацю з Тайванем і союзниками, зберігаючи при цьому простір для дипломатичного маневру.

Регіональні держави, такі як Японія, Південна Корея, Австралія та Філіппіни, дедалі активніше включаються у формування безпекової архітектури, балансуючи між економічними та стратегічними інтересами, а сам Тайвань адаптує дипломатичні механізми до нових умов, зміцнюючи неофіційні міжнародні контакти. Зростання значення технологічного чинника, зокрема контролю над виробництвом напівпровідників, підвищує стратегічну цінність острова і поглиблює його роль у глобальному суперництві.

Сучасне тайванське питання поєднує історичну тяглість, регіональну специфіку та глобальні інтереси провідних держав, демонструючи високий рівень взаємозалежності між учасниками конфлікту та водночас наростання політичної й військової напруги. Потенційна ескалація може проявлятися через локальні інциденти, економічний та дипломатичний тиск або масштабні міжнародні протистояння. Відсутність компромісів і збереження логіки стратегічного суперництва підтримують Тайвань у статусі одного з найчутливіших центрів регіональної та глобальної безпеки, визначаючи

конфігурацію міжнародних союзів, стратегічні пріоритети ключових гравців та стабільність у Східній Азії.

Розділ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

3.1. Тайвань у світовій економічній системі

Тайвань посідає особливе місце у світовій економічній системі завдяки власним макроекономічним показникам та через структурну роль у глобальних виробничих ланцюгах високотехнологічної продукції. Попри відносно невелике населення та обмежену міжнародну дипломатичну присутність, економічна вага острова є значною: Тайвань входить до числа провідних економік світу, характеризується високим рівнем доходів на душу населення та надзвичайно високою часткою промисловості у структурі доданої вартості.

Упродовж кінця XX століття Тайвань трансформувався з експортно-орієнтованої індустріальної економіки у ключовий елемент глобального технологічного поділу праці. Ця трансформація відбувалася паралельно зі зміщенням центру промислового виробництва до Східної Азії, де острів закріпився як критично важливий вузол регіональних і глобальних виробничих мереж, передусім у сфері електронних компонентів і напівпровідників.

Особливого значення набуває домінування Тайваню в мікроелектроніці. Країна відіграє провідну роль у проєктуванні, виробництві, пакуванні та тестуванні інтегральних схем, а тайванські компанії контролюють значну частку світового ринку контрактного виробництва напівпровідників. Центральне місце в цій системі посідає Taiwan Semiconductor Manufacturing Company (TSMC)(див рис.3.1), яка стала глобальним технологічним лідером у сегменті найсучасніших виробничих процесів, зокрема у сфері нанометрових технологій. Продукція цього рівня є критично важливою для функціонування штучного інтелекту, хмарних обчислень, систем зв'язку 5G та автономних технологій. [23]

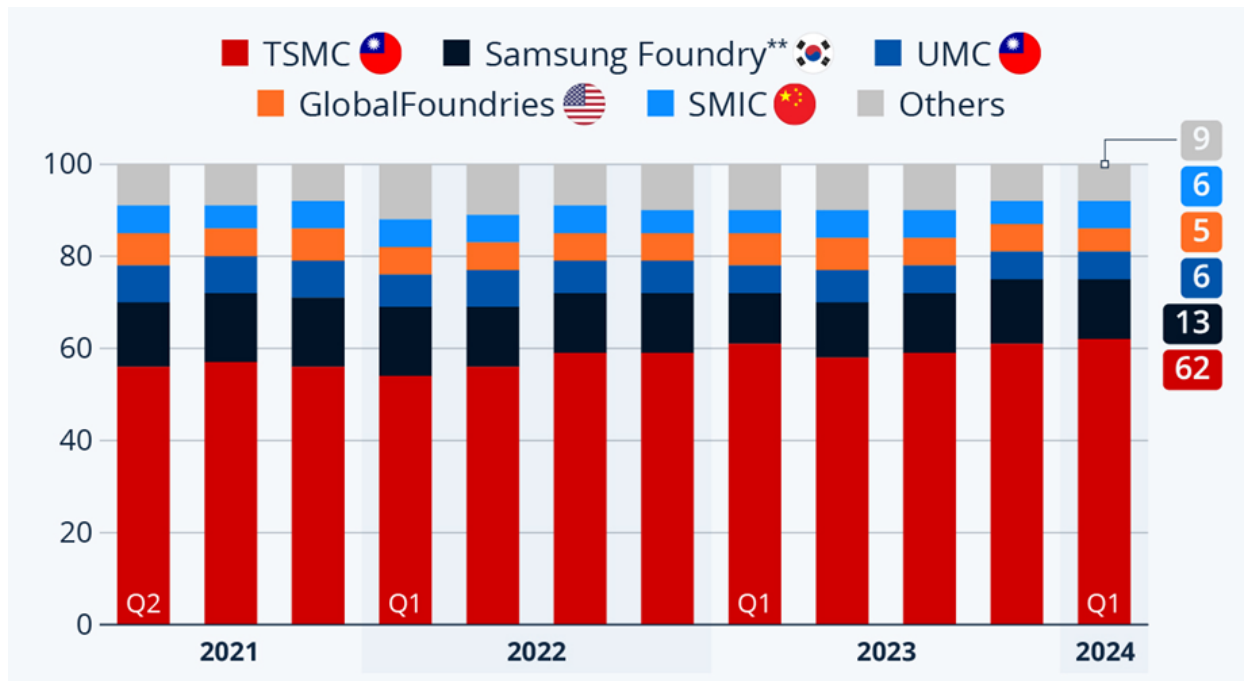

Рисунок 3.1 Частка основних компаній на світовому ринку контрактного виробництва напівпровідників у 2021–2024 рр., %[24]

Висока концентрація передових виробничих потужностей на острові сформувала явище, яке в літературі описується як “силіконовий щит” (silicon shield). Його сутність полягає у тому, що стратегічна значущість Тайваню для глобальної економіки зменшує ймовірність військової ескалації, оскільки порушення виробництва напівпровідників матиме системні наслідки для світових ланцюгів постачання. Водночас ця залежність одночасно створює і підвищені ризики глобальної економічної вразливості.

У контексті методології міжнародних відносин концепт «силіконового щита» слугує класичною ілюстрацією теорії лібералізму взаємозалежності, розробленої Р. Кохейном та Дж. Наєм в робота “*Power and Interdependence*” [25]. У межах цієї парадигми комплексна взаємозалежність (complex interdependence) означає ситуацію, коли держави стають глибоко включеними в транснаціональні економічні та технологічні зв’язки, що підвищує їхню чутливість і вразливість до зовнішніх змін. У таких умовах потенційні витрати військового конфлікту можуть перевищувати можливі вигоди від його розв’язання.

У результаті економічна взаємодія та участь у глобальних ланцюгах доданої вартості набувають функції стримування конфліктів, частково послаблюючи пояснювальну силу класичного неореалізму. Водночас така взаємозалежність не лише знижує ризики війни, а й створює додаткові виклики, пов'язані з підвищенням рівня глобальної економічної вразливості.

Формування сучасної економічної моделі Тайваню відбувалося під впливом американської фінансової та безпекової підтримки після 1949 року, активної державної індустріальної політики та орієнтації на зовнішні ринки. Водночас початковий етап економічної трансформації характеризувався переважанням аграрного сектору та обмеженою роллю промисловості, що вимагало цілеспрямованої державної політики економічного балансу між сільським господарством та індустрією.

У 1950–1980-х роках уряд Республіки Китай реалізовував модель поступової індустріалізації, що базувалася на підвищенні ефективності аграрного виробництва, розвитку переробної промисловості та стимулюванні експорту сільськогосподарської продукції. Такий підхід передбачав використання надлишкових трудових ресурсів сільського господарства для формування промислової бази, а також поступову інтеграцію аграрного сектору у промислові ланцюги доданої вартості.

У подальшому це створило передумови для переходу до експортоорієнтованої індустріалізації, розвитку малого та середнього підприємництва та формування гнучких виробничих мереж, які стали характерною рисою тайванської економічної моделі у пізніші періоди.

На початку XXI століття Тайвань перетворився на структурно незамінний елемент глобальної напівпровідникової промисловості. Центральним чинником цієї трансформації стала модель контрактного виробництва (foundry model), у межах якої компанії спеціалізуються на окремих етапах виробничого процесу. Зокрема, Taiwan Semiconductor Manufacturing Company (TSMC) закріпилася як провідний світовий виробник напівпровідників, виконуючи функцію фабрики

для глобальних fabless-компаній, які зосереджуються виключно на проектуванні мікросхем, передаючи їх фізичне виробництво зовнішнім підрядникам. Така структура поділу праці призвела до фундаментальної трансформації індустрії, у якій розробка та виробництво чипів були інституційно розділені між різними учасниками глобального ланцюга вартості.

У межах цієї моделі провідні технологічні корпорації, зокрема Apple, NVIDIA, Qualcomm та інші, функціонують як fabless-компанії, концентруючись на дизайні та архітектурі продуктів, тоді як їхнє виробництво здійснюється спеціалізованими підприємствами, насамперед тайванськими foundry-структурами. Це означає, що Тайвань не лише забезпечує фізичне виробництво напівпровідників, а й стає критичним елементом глобальної технологічної інфраструктури, оскільки контроль над виробничими потужностями острова визначає швидкість, якість і надійність поставок для всього світу. У результаті Тайвань займає не просто участь у глобальному ринку напівпровідників, а виконує роль ключового виробничого вузла, від якого залежить стабільність глобальних технологічних ланцюгів постачання та функціонування цифрової економіки загалом [26]. Ця концентрація виробництва створює одночасно стратегічні переваги та уразливості: будь-які перебої на тайванських підприємствах миттєво відображаються на міжнародних ринках, демонструючи, наскільки тісно переплетені сучасні технологічні та економічні системи.

Сектор напівпровідників має для Тайваню не лише економічне, а й геополітичне значення. Виробництво сучасних мікрочипів є капіталомістким і технологічно складним процесом, що вимагає доступу до унікального обладнання та висококваліфікованого людського капіталу. Станом на середину 2020-х років Тайвань контролював значну частку світового контрактного виробництва передових напівпровідників, а TSMC залишалася домінантним гравцем у сегменті найсучасніших технологічних процесів. Така концентрація виробництва посилює геополітичну значущість острова та водночас інтегрує економічний фактор у структуру міжнародної безпеки [27].

Водночас економічний розвиток Тайваню не може розглядатися ізольовано від Китаю. Після початку економічних реформ у КНР тайванські компанії активно інвестували у материкову економіку, використовуючи нижчу вартість робочої сили та розширення виробничих можливостей. У 1990-х роках значна частина виробництв була перенесена до провінцій Фуцзянь і Гуандун, що сприяло інтеграції китайської економіки у глобальні ланцюги виробництва електроніки. Таким чином сформувалася парадоксальна ситуація, за якої політичне протистояння між Пекіном і Тайбеєм поєднується з глибокою економічною взаємозалежністю. Китай став найбільшим торговельним партнером Тайваню, тоді як тайванські компанії відіграють важливу роль у промисловому розвитку КНР.

Описана модель взаємодії між Пекіном і Тайбеєм є яскравим прикладом асиметричної взаємозалежності. У межах ліберальної теорії така ситуація створює передумови для інституціалізації навіть конфліктних відносин, оскільки сторони поступово опиняються у стані взаємної економічної залежності та спільної зацікавленості у збереженні економічної взаємодії.

Цей кейс чудово ілюструє концепцію "взаємозалежності як зброї" (weaponized interdependence) Генрі Фаррелла та Абрахама Ньюмана. Вони доводять, що в глобальних мережах є ключові вузли, контроль над якими дає величезну перевагу. У нашому випадку мікросхеми та технології стають саме такою структурною зброєю, яка дозволяє блокувати опонентів або диктувати їм свої умови. [28].

Посилення економічної взаємозалежності супроводжувалося зростанням політичних ризиків. Поступове розширення впливу КНР почало сприйматися в тайванському суспільстві як потенційний механізм політичного тиску, особливо після 2010 року. Це сприяло зростанню суспільної чутливості до питань суверенітету та економічної автономії, що знайшло відображення у протестному русі "Рух соняшників" 2014 року. Події продемонстрували, що

економічна інтеграція дедалі більше інтерпретується через призму національної безпеки [29].

Глобальне значення Тайваню суттєво зросло після пандемії COVID-19 та світової кризи напівпровідників 2020–2022 років. Перебої у постачанні мікрочипів спричинили зупинки виробничих ланцюгів у автомобільній та електронній промисловості, що засвідчило критичну концентрацію виробництва на острові. У відповідь провідні держави, зокрема США, Японія та Європейський Союз, активізували політику диверсифікації напівпровідникових ланцюгів і технологічного перенесення виробництва. У цьому контексті Тайвань набув статусу ключового елемента глобальної технологічної безпеки, а економічна конкуренція між США та Китаєм остаточно набула структурно технологічного характеру. [30]

Економічна модель Тайваню характеризується поєднанням зовнішньої залежності та внутрішньої інституційної адаптивності. Відсутність значних природних ресурсів зумовила стратегічну орієнтацію на галузі з високою доданою вартістю. Держава системно інвестувала у науково-дослідну інфраструктуру, індустріальні парки та розвиток технологічних кластерів. Особливу роль у цьому процесі відіграє Науковий парк Сінчжу, який став ядром формування тайванської напівпровідникової екосистеми та одним із провідних технологічних центрів Східної Азії [31].

Попри високу інтеграцію у глобальну економіку, міжнародний статус Тайваню залишається обмеженим унаслідок політики “одного Китаю”. Більшість держав не визнають Республіку Китай як суверенну державу, що ускладнює її участь у міжнародних інституціях. Водночас економічна інтеграція компенсує дипломатичну ізоляцію: Тайвань активно залучений до глобальних виробничих мереж, фінансових потоків і торговельних режимів. У цьому сенсі він може бути охарактеризований як де-факто інтегрована, але де-юре обмежена економіка світової системи .

Загострення американсько-китайського суперництва у XXI столітті ще більше підвищило стратегічну значущість Тайваню. Контроль над виробництвом напівпровідників став не лише економічним, а й безпековим фактором, оскільки сучасні оборонні технології, цифрові системи та інфраструктура критично залежать від доступу до передових чипів. У результаті Тайвань опинився в центрі глобального технологічного протистояння, де економічні, політичні та безпекові виміри формують єдину взаємопов'язану систему.

Досвід Тайваню демонструє, що навіть невелика економіка з обмеженими ресурсами може стати ключовим елементом світової системи завдяки технологічній спеціалізації та глибокій інтеграції у глобальні ланцюги створення вартості. Водночас саме цей успіх перетворив острів на об'єкт підвищеної геополітичної уваги. Тайванське питання вийшло за межі регіонального конфлікту та набуло системного значення для стабільності світової економіки і міжнародної безпеки.

3.2. Інструменти економічного впливу США та КИТАЮ

Економічний вимір американсько-китайського суперництва навколо Тайваню поступово зазнав глибокої трансформації – від логіки взаємовигідної інтеграції до моделі стратегічного стримування та взаємного обмеження. Якщо наприкінці XX століття розширення торговельно-економічних зв'язків між США та КНР переважно розглядалося як інструмент залучення Китаю до глобалізованої економічної системи та механізм формування стабільного світового порядку через взаємну залежність, то в сучасних умовах ця парадигма суттєво змінилася. Економічна взаємодія дедалі частіше інтерпретується не як фактор стабільності, а як потенційне джерело вразливості, яке може бути використане у контексті геополітичного протистояння.

У результаті економічні відносини між двома провідними центрами світової економіки поступово набули ознак сек'юритизації, коли торговельні потоки, інвестиційні рішення та технологічні обміни почали оцінюватися крізь

призму національної безпеки, стратегічної автономії та довгострокової конкурентоспроможності. Тайванське питання в цій системі координат перетворилося на ключовий вузол напруження, у якому концентруються найчутливіші аспекти сучасного глобального розвитку – від контролю над виробництвом напівпровідників і високих технологій до формування стійких або, навпаки, фрагментованих глобальних ланцюгів постачання.

Серед інструментів, які використовують Сполучені Штати, центральне місце посідає технологічна експортна політика. Американська адміністрація протягом останніх років послідовно розширює обмеження на постачання до Китаю продукції подвійного призначення, сучасних напівпровідників, обладнання для їх виробництва та програмних рішень, критичних для розробки мікроелектроніки. [32] Йдеться не лише про торговельне регулювання, а про цілеспрямовану спробу уповільнити технологічне вирівнювання двох держав у сферах, що визначають військову модернізацію та економічну продуктивність у XXI столітті. У цьому сенсі технологічна політика США виконує функцію довгострокового стримування, подібного до логіки стратегічних обмежень епохи холодної війни, однак із суттєвою відмінністю – її фокус зміщений у цивільно-військові технологічні екосистеми.

Тайвань займає у цій конструкції особливе місце, оскільки є критичним вузлом глобального виробництва напівпровідників. Острів забезпечує значну частку найсучасніших мікрочипів (див рис. 3.2), без яких неможливе функціонування оборонних систем, штучного інтелекту, телекомунікацій та високопродуктивних обчислень. У структурному вимірі це створює ситуацію, коли контроль над Тайванем означав би потенційний вплив на глобальну технологічну інфраструктуру. Саме тому стабільність у Тайванській протоці для США виходить за межі класичної дипломатії та набуває ознак економіко-стратегічної необхідності. Будь-яка дестабілізація в цьому вузлі здатна спричинити системні збої у світових ланцюгах постачання, що особливо критично для високотехнологічних секторів.

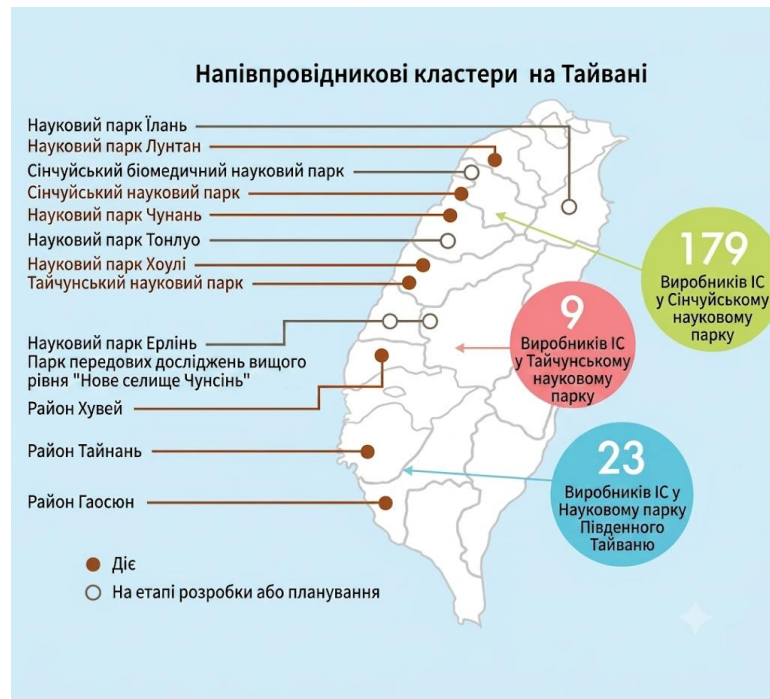

Рис. 3.2 Локалізація напівпровідникових кластерів та виробників інтегральних схем (ІС) на Тайвані. [33]

Фінансово-економічний інструментарій США доповнюється санкційною та інвестиційною політикою. Обмеження доступу китайських компаній до американського капіталу, посилення експортного контролю та регуляторний нагляд за транзакціями у стратегічних секторах формують багаторівневу систему тиску. Особливу роль відіграють обмеження для компаній, пов'язаних із телекомунікаціями, напівпровідниками, штучним інтелектом і кібербезпекою. Подібна політика поступово змінює саму природу економічної взаємодії, перетворюючи її з інтеграційної моделі на модель контрольованого розмежування. Водночас ефективність цих заходів не є однозначною: вони уповільнюють доступ Китаю до технологій, але одночасно стимулюють розвиток внутрішніх альтернативних екосистем.

Окремий стратегічний напрям американської політики пов'язаний із диверсифікацією виробничих ланцюгів. Після пандемії COVID-19 та серії глобальних логістичних криз стало очевидно, що надмірна концентрація критичного виробництва в одній юрисдикції створює системні ризики. У відповідь США стимулюють перенесення високотехнологічних виробництв на

власну територію та до країн-союзників. Така стратегія не передбачає повного економічного розриву з Китаєм, однак спрямована на зниження залежності у найбільш чутливих сегментах, насамперед у сфері мікроелектроніки та оборонних технологій.

Китай, у свою чергу, використовує комплекс економічних інструментів, що базуються на поєднанні масштабного внутрішнього ринку та контролю над критичними елементами глобальних виробничих ланцюгів. Доступ до китайського ринку залишається важливим стимулом для міжнародного бізнесу, що дозволяє Пекіну формувати асиметричні механізми впливу. У практичному вимірі це проявляється у застосуванні торговельних обмежень, регуляторного тиску та неформальних бар'єрів щодо держав і компаній, які демонструють політичну підтримку Тайваню або розширюють офіційні контакти з його владою. [34] Така модель впливу не завжди оформлюється як формальні санкції, але ефективно працює через адміністративну невизначеність і ринкові ризики.

Економічна взаємодія між материковим Китаєм і Тайванем протягом десятиліть розглядалася Пекіном як інструмент поступового політичного зближення. Розширення торгівлі, інвестицій і виробничої кооперації мало створити структурну залежність, яка ускладнювала б політичне дистанціювання Тайбея. Частково цей механізм був реалізований: Китай тривалий час залишався ключовим торговельним партнером острова. Проте економічна інтеграція не трансформувалася у політичну конвергенцію. Навпаки, посилення взаємозалежності співіснувало зі зростанням ідентифікаційної дистанції та формуванням окремого політичного простору Тайваню.

Додатковий вимір китайського впливу пов'язаний із позиціями КНР у глобальних виробничих ланцюгах та ресурсній базі. Китай зберігає значну частку світового виробництва промислової продукції, а також контролює критичні сегменти ринку рідкісноземельних металів, які є необхідними для сучасної електроніки, оборонної промисловості та енергетичних технологій. У

кризових сценаріях ці ресурси набувають характеру стратегічного важеля, здатного впливати на поведінку зовнішніх акторів через потенційні ризики перебоїв постачання.

У ширшій перспективі китайська економічна стратегія поєднує інтеграційні механізми з елементами селективного тиску. Це створює гнучку модель, у якій економічна взаємозалежність використовується не як нейтральний фактор розвитку, а як ресурс політичного маневрування.

Суперництво США та Китаю навколо Тайваню демонструє поступове злиття економічної та безпекової логіки. Технології, інвестиції, торговельні потоки та фінансові інструменти перестають бути нейтральними каналами глобалізації і перетворюються на елементи стратегічного балансування. У результаті формується нова конфігурація міжнародної економіки, де доступ до критичних технологій і ресурсів визначає не лише рівень розвитку держав, а й їхню геополітичну стійкість у потенційних кризових сценаріях навколо Тайваню.

3.3. Наслідки економічного тиску та перспективи розвитку

Економічне протистояння між США та Китаєм навколо Тайваню стало одним із найпомітніших проявів трансформації міжнародних відносин у XXI столітті. Якщо раніше економічна взаємозалежність вважалася чинником, який знижує ризик політичних конфліктів, то сьогодні вона дедалі частіше використовується як інструмент стратегічного впливу. Тайванське питання особливо яскраво демонструє цю тенденцію, адже економічні рішення дедалі більше підпорядковуються міркуванням безпеки та геополітичної конкуренції.

Головним наслідком економічного тиску стало поступове руйнування моделі взаємодії (див. рис. 3.3), що сформувалася після завершення холодної війни. Протягом кількох десятиліть американські та китайські економіки розвивалися в умовах тісної інтеграції. Китай став одним із ключових виробничих центрів світу, тоді як США виступали джерелом інвестицій, технологій та значним ринком збуту. [35]

Рис. 3.3. Динаміка щорічного торгового балансу США з Китаєм (2000–2024 рр.) [35]

Загострення суперництва навколо Тайваню прискорило процес переосмислення моделі економічної взаємодії між США та Китаєм. Як видно з рисунку 3.3, протягом тривалого часу між двома державами зберігався значний торговельний дисбаланс, що відображало високий рівень економічної взаємозалежності. Водночас зростання геополітичної напруженості сприяло зміні підходів Вашингтона до оцінки таких зв'язків. Економічна залежність від Китаю дедалі частіше почала розглядатися не як чинник стабільності, а як потенційна вразливість у стратегічно важливих секторах. Саме тому економічна політика США останніх років спрямована на скорочення критичних залежностей у сфері технологій, виробництва напівпровідників та стратегічних ресурсів.

Звісно наслідки цих процесів відчутні не лише для Китаю, а й для самих Сполучених Штатів. Перенесення виробництв на територію США або до країн-партнерів потребує значних фінансових витрат та державної підтримки. Багато компаній змушені перебудовувати логістичні ланцюги, шукати нових постачальників і адаптуватися до нових регуляторних вимог. Подібна трансформація супроводжується зростанням витрат виробництва та створює додатковий тиск на окремі галузі економіки. Водночас американське

керівництво вважає такі витрати виправданими, якщо вони сприяють підвищенню стійкості економіки в довгостроковій перспективі.

Для Китаю економічний тиск став серйозним викликом насамперед у технологічній сфері. Обмеження доступу до сучасних напівпровідників та обладнання для їх виробництва ускладнюють реалізацію амбітних програм модернізації промисловості. Особливо це стосується секторів, які мають вирішальне значення для майбутньої конкурентоспроможності держави: штучного інтелекту, квантових технологій, високопродуктивних обчислень та оборонної промисловості. Реакцією Пекіна стало суттєве збільшення державної підтримки національних виробників і прискорення політики технологічного самозабезпечення. Китайська влада дедалі активніше інвестує у власні науково-дослідні центри та виробничі потужності, прагнучи зменшити залежність від західних технологій. [36]

Попри це, ефективність економічного тиску залишається предметом дискусій. Історичний досвід свідчить, що обмежувальні заходи не завжди призводять до зміни стратегічної поведінки держав. У багатьох випадках вони стимулюють мобілізацію внутрішніх ресурсів та прискорюють розвиток альтернативних механізмів співробітництва. Саме така тенденція простежується у відносинах Китаю з країнами Глобального Півдня, де Пекін продовжує розширювати торговельну та інвестиційну присутність, компенсуючи частину втрат від погіршення економічних відносин із Заходом.

Найбільш складними наслідки економічного суперництва виявилися для Тайваню. З одного боку, острів отримав додаткове стратегічне значення завдяки своїм позиціям у світовій напівпровідниковій галузі. Виробничі потужності тайванських компаній стали важливим елементом глобальної економічної безпеки, що посилює міжнародну увагу до проблеми збереження стабільності в регіоні. З іншого боку, така роль робить Тайвань особливо вразливим до зовнішніх потрясінь. Будь-яка ескалація напруженості в

Тайванській протоці може призвести до порушення виробничих процесів, що матиме наслідки далеко за межами Східної Азії.

Економічний тиск також впливає на внутрішню політику Тайваню. Зростання загроз з боку Китаю стимулює пошук нових ринків та поглиблення співпраці зі США, Японією та країнами Європейського Союзу. Водночас повна відмова від економічних зв'язків із материковим Китаєм залишається малоімовірною. Китайський ринок і надалі зберігає велике значення для великої частини тайванського бізнесу і це створює додаткові суперечності між економічними інтересами та політичними міркуваннями. [37]

Ці зміни простежуються у відносинах між США та Китаєм, у світовій економіці. Посилення конкуренції між двома державами поступово впливає на структуру глобальних виробничих і технологічних зв'язків. Значною мірою це помітно у високотехнологічних галузях, де дедалі частіше відбувається розмежування виробничих ланцюгів, технологічних стандартів і підходів до регулювання.

Такі процеси спостерігаються насамперед у сферах напівпровідників, телекомунікацій, цифрових платформ та штучного інтелекту. Держави все активніше прагнуть зменшити залежність від потенційних конкурентів у стратегічно важливих секторах, що сприяє формуванню окремих технологічних просторів і нових економічних партнерств. Водночас подібна тенденція створює додаткові виклики для міжнародної торгівлі, ускладнює співпрацю між країнами та може негативно впливати на ефективність глобальної економіки в довгостроковій перспективі.

Узагальнюючи, економічне суперництво навколо Тайваню формує новий тип міжнародної взаємодії, де економічні ресурси стають засобом добробуту та й інструментом стратегії і безпеки. Тайвань, технологічно критичний і стратегічно вразливий, слугує показовим прикладом того, як глобальна конкуренція зміщує акценти від традиційної торгівлі до технологічного лідерства та контролю над ключовими ланцюгами поставок. У цьому контексті

динаміка США-Китай-Тайвань визначає регіональну і глобальну економічну та політичну архітектуру XXI століття.

Для систематизації виявлених тенденцій можна розглянути можливі напрями розвитку економічного суперництва США та КНР навколо Тайваню (див. дод. В, табл. В.1)

ВИСНОВКИ ДО ІІІ РОЗДІЛУ

Підсумовуючи, Тайвань посідає особливе місце у сучасній світовій економіці та міжнародній політиці. Завдяки провідним позиціям у виробництві напівпровідників острів став одним із ключових елементів глобальної технологічної інфраструктури. Його економічне значення давно вийшло за межі регіонального рівня, оскільки стабільність роботи тайванських виробників безпосередньо впливає на функціонування світових виробничих ланцюгів, розвиток цифрових технологій та стан міжнародних ринків.

Загострення суперництва між США та Китаєм дедалі більше визначає економічне середовище навколо Тайваню. У центрі цього протистояння перебуває боротьба за технологічне лідерство, контроль над критично важливими технологіями та формування нових виробничих мереж. У результаті економічні інструменти все частіше використовуються для досягнення політичних і стратегічних цілей, а питання безпеки набувають не меншого значення, ніж економічна ефективність.

Попри зростання напруженості, повний розрив економічних зв'язків між США та Китаєм залишається малоімовірним через високий рівень взаємозалежності їхніх економік. Водночас уже сьогодні спостерігається тенденція до технологічної сегментації, диверсифікації ланцюгів постачання та поступового скорочення залежності від окремих виробничих центрів. Ці процеси особливо помітні у високотехнологічних галузях, де конкуренція між провідними державами продовжує посилюватися.

Для Тайваню така ситуація створює як нові можливості, так і додаткові ризики. З одного боку, його стратегічне значення зростає, що посилює міжнародну підтримку та увагу до безпеки острова. З іншого боку, концентрація критично важливих виробництв робить Тайвань більш вразливим до політичних криз і можливих конфліктів у регіоні.

Таким чином, Тайвань залишається одним із ключових чинників сучасного балансу сил у світі. Подальший розвиток ситуації навколо острова впливатиме

не лише на безпеку Східної Азії, а й на трансформацію світової економіки, міжнародних виробничих ланцюгів та глобального технологічного розвитку.

ВИСНОВКИ

Тайванське питання демонструє, що сучасна міжнародна система функціонує в умовах поєднання історично закріплених протиріч і новітніх глобальних викликів, де політичні, економічні та технологічні інтереси переплітаються у складну систему взаємодії. Сучасний статус Тайваню не є результатом одномірного історичного процесу, а формується на перетині колоніальних спадків, громадянської війни в Китаї, глобальної політичної конкуренції часів холодної війни та процесів демократизації другої половини XX століття. Кожен із цих етапів залишив глибокі сліди у політичній свідомості та інституційній структурі острова, сформувавши його особливу ідентичність і створивши підґрунтя для сучасних дискусій щодо державного статусу. Багатшаровість історичного розвитку робить Тайвань одночасно об'єктом міжнародного тиску та суб'єктом стратегічної активності, здатним використовувати власні ресурси для зміцнення позицій на світовій арені.

Політичний вимір конфлікту вирізняється високою динамікою та різноманітністю інструментів впливу. Китайська Народна Республіка послідовно застосовує комплекс дипломатичних, економічних та військових заходів, спрямованих на закріплення принципу «одного Китаю» та обмеження міжнародного визнання Тайваню. Демонстративні військові маневри, економічні санкції, дипломатичний тиск у міжнародних організаціях і обмеження участі острова у глобальних інституціях формують унікальну стратегію, яка робить Тайвань лакмусовим папірцем ефективності китайської регіональної політики. У відповідь Сполучені Штати проводять політику стратегічної невизначеності, поєднуючи військову підтримку та поставки озброєння з відсутністю формального зобов'язання щодо прямого втручання. Цей баланс стримування створює систему, у якій дії кожного учасника провокують відповідні контрзаходи іншого, формуючи високонапружене, проте контрольоване середовище міжнародної взаємодії.

Економічний аспект конфлікту набув унікальної ваги через глобалізацію технологічних ланцюгів. Тайвань, як центр виробництва напівпровідників світового значення, перетворився на критичний вузол цифрової економіки. Залежність глобальних ринків від тайванських виробників створює стійкий канал впливу, який США та їхні союзники використовують для стримування КНР, одночасно зменшуючи ризики для власних стратегічних інтересів. Китай у відповідь активно реалізує програми технологічної самодостатності, внутрішньоринкових інвестицій, промислової модернізації та розвитку альтернативних глобальних виробничих ланцюгів. Взаємозалежність у технологічній сфері демонструє, що економіка перестає бути нейтральною: вона перетворюється на інструмент геополітичного протистояння, де санкції, інвестиційні обмеження та контроль над критичними ресурсами виступають стратегічними засобами тиску.

Соціально-політичні трансформації на Тайвані, зокрема процес демократизації та формування власної політичної ідентичності, значно ускладнюють спроби КНР інтегрувати острів у єдину державну систему. Зростання національної свідомості, активізація громадянського суспільства та розбудова інституційної автономії створюють внутрішню легітимність влади та мобілізують населення для активного відстоювання статусу острова на міжнародній арені. Цей фактор підвищує латентний характер конфлікту: навіть за відсутності відкритих бойових дій політична конкуренція залишається високою, а ризики ескалації – постійними.

Міжнародна структура взаємовідносин у контексті Тайваню демонструє перехід від класичної двосторонньої конфронтації до багатовимірної системи стримувань та противаг. Крім США та КНР, активну роль відіграють Японія, Південна Корея та країни АСЕАН, які формують політичні альянси, стратегічні партнерства та економічні блоки. Така багатополюсна конфігурація ускладнює прогнозування розвитку подій, робить регіон більш складним для управління та підкреслює стратегічну важливість Тайваню як індикатора стану міжнародної системи у сфері безпеки, технологій та економічної взаємодії.

Подальша динаміка тайванського питання значною мірою залежатиме від здатності Сполучених Штатів і Китаю утримувати стратегічне суперництво в межах контрольованої конкуренції та не допустити його переходу у фазу прямого військового зіткнення. Збереження відносної стабільності визначатиметься пошуком балансу між безпековими, політичними та економічними пріоритетами сторін, кожна з яких прагне реалізувати власні національні інтереси без руйнування існуючої системи взаємозалежностей. Попри посилення конкуренції у сфері високих технологій, торгівлі та геополітичного впливу, економічні зв'язки між двома державами й надалі виступатимуть важливим стримувальним чинником, що обмежуватиме можливість радикальних сценаріїв розвитку подій. Водночас технологічне суперництво, дипломатичний тиск, нарощування військових можливостей та механізми взаємного стримування залишатимуться основними інструментами управління ризиками та підтримання стратегічної рівноваги.

За таких умов Тайвань і надалі зберігатиме статус одного з ключових вузлів глобальної політики, де перетинаються інтереси провідних держав, питання суверенітету та національної ідентичності, а також стратегічно важливі економічні й технологічні ресурси. Саме навколо острова концентруються процеси, які відображають глибинні зміни у структурі сучасних міжнародних відносин, роблячи тайванське питання не лише регіональним викликом, а й важливим індикатором майбутньої конфігурації світового порядку та характеру безпекових відносин у Східній Азії. Комплексний аналіз підтверджує, що тайванське питання є не лише регіональним викликом, а й глобальним тестом здатності міжнародних акторів управляти конфліктами нового типу, де технології, економічна взаємозалежність і політичні ідентичності взаємопов'язані складнішими способами, ніж у класичних геополітичних конфліктах. Цей кейс демонструє необхідність перегляду традиційних моделей міжнародної безпеки та підкреслює вирішальну роль економічного і технологічного факторів у формуванні сучасного світового порядку, де стратегічна стабільність визначається не лише військовим потенціалом, а й

контролем над технологічними ресурсами, фінансовими потоками та глобальними виробничими ланцюгами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шеренговський, Д. В. (2011). Поняття та сутність міжнародного конфлікту в науці про міжнародні відносини. Актуальні проблеми політики: збірник наукових праць, Вип. 43, с. 98-108.
2. Ye R. Colonisation without exploitation: The Qing policies in Taiwan during the High Qing period (1684-1795). - 2008. - 4-6 с.
3. Lin M.-H. Asia-Pacific Powers in Maritime Asia, 1850-1972: A Perspective from Taiwan // International Relations and Diplomacy. - 2019. - с. 164-170
4. Whittome G. Taiwan 1947: The Uprising against the Kuomintang. Hamburg, 1991. 34-44 с
5. Гончарук, А. З. СРСР І США В ТИХООКЕАНСЬКІЙ АЗІЇ ЗА УМОВ ПЕРВИННОЇ НЕСТІЙКОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ СТРУКТУРИ (1945-1951 pp.). THE WORLD OF THE ORIENT, с. 138
6. Stošić S. The Nature of China and Taiwan Conflicting Relations // The Policy of National Security. 2023. Vol. 24, No. 1. с 111-118. – URL: [http://ips.ac.rs/assets/pdf/pnb_1_2023%20\(3\)-107-130.pdf](http://ips.ac.rs/assets/pdf/pnb_1_2023%20(3)-107-130.pdf) (Дата звернення 01.03.2026)
7. Pang Yang Huei. Strait Rituals: China, Taiwan, and the United States in the Taiwan Strait Crises, 1954-1958. Hong Kong : Hong Kong University Press, 2019. с. 257-260.
8. Drun, J., Glaser, B. The Distortion of UN Resolution 2758 to Limit Taiwan's Access to the United Nations / Jessica Drun, Bonnie Glaser. - March 2022. - С. 26-30.
9. Chang, Jaw-ling Joanne. United States-China normalization: An evaluation of foreign policy decision making. Occasional Papers/Reprints Series in

Contemporary Asian Studies. No. 4 (75). Baltimore: University of Maryland School of Law, 1986. C. 82-86.

10. Tsai, Ming-Chang. Dependency, the state and class in the neoliberal transition of Taiwan // Third World Quarterly. - 2001. - Vol. 22, No. 3. - с. 367-370 – URL: <https://library.fes.de/libalt/journals/swetsfulltext/11733910.pdf> (Дата звернення 01.03.2026)

11. Scobell Andrew. Show of Force: The PLA and the 1995-1996 Taiwan Strait Crisis. January 1999. с. 7-12.

12. Lin, Tao. Peace in the Taiwan Strait: The triangular relationship among the United States, Taiwan, and China : dissertation for the degree of Doctor of International Relations / Tao Lin ; Johns Hopkins University. - Baltimore, 2021. - С. 5-12 - URL: <https://jscholarship.library.jhu.edu/server/api/core/bitstreams/0b1a4040-7662-4573-9c8a-daeb1b1d96e5/content> (Дата звернення 01.03.2026)

13. Nancy Pelosi meets President Tsai to Beijing's fury / Y. Tan, D. Molloy // BBC News. - 2022. - 3 August. - URL <https://www.bbc.com/news/world-asia-62398029> (дата звернення: 05.03.2026).

14. Laura Bicker. Flattery and fanfare as Trump welcomed to China - but thorny issues remain // BBC News. - 2026. - 14 May. - URL: <https://www.bbc.com/news/articles/cdxpypg9dgeo> (Дата звернення: 05.03.2026).

15. Taiwan Affairs Office of the State Council (PRC). The One-China Principle and the Taiwan Issue = 一个中国的原则与台湾问题: White Paper. Beijing: Taiwan Affairs Office of the State Council; State Council Information Office, 2000. 21 February. URL: <https://interpret.csis.org/translations/the-one-china-principle-and-the-taiwan-issue/> (Дата звернення: 10.03.2026).

16. Cook S., Datt A., Young E., Han B. C. Beijing's global media influence : report. Washington, D.C. : Freedom House, 2022. URL:

https://freedomhouse.org/sites/default/files/2022-09/BGMI_final_digital_090722.pdf

(Дата звернення 10.03.2026)

17. Hung T.-C., Hung T.-W. How China's Cognitive Warfare Works: A Frontline Perspective of Taiwan's Anti-Disinformation Wars. Journal of Global Security Studies. 2022. Vol. 7, iss. 4. Art. ogac016. URL: <https://academic.oup.com/jogss/article/7/4/ogac016/6647447> (Дата звернення 10.03.2026)

18. Erramzani A., Kaddorah E., Es-Saouit L., Marouane M., El Bouatmani M. Taiwan Between China's Isolation Efforts and US Strategic Ambiguity : Strategic Paper No. 26. Strategic Studies Unit. 9 April 2026. - с. 16-20 URL: https://www.researchgate.net/profile/Emad-Kaddorah-2/publication/403745382_Taiwan_Between_China's_Isolation_Efforts_and_US_Strategic_Ambiguity/links/69dbe4b7724c6256b30a3556/Taiwan-Between-Chinas-Isolation-Efforts-and-US-Strategic-Ambiguity.pdf (Дата звернення 10.03.2026)

19. Iran war, China thaw complicate U.S. support for Taiwan / The Washington Post. 2026. May 23. URL: <https://www.washingtonpost.com/national-security/2026/05/23/us-pauses-14-billion-taiwan-arms-sale-after-china-summit/> (Дата звернення 11.03.2026)

20. Lin B., Hart B., Li L., Tinsley T. Tracking China's Increased Military Activities in the Indo-Pacific in 2025. - 05.02.2026. URL: <https://chinapower.csis.org/china-increased-military-activities-indo-pacific-2025/> (Дата звернення 15.03.2026)

21. Blackwill R. D., Zelikow P. The United States, China, and Taiwan: A Strategy to Prevent War : Council Special Report No. 90. - New York : Council on Foreign Relations, 2021. - с. 13-18. URL: https://static.cfr.org/sites/default/files/report_pdf/the-united-states-china-and-taiwan-a-strategy-to-prevent-war.pdf (Дата звернення 15.03.2026)

22. Dittmer, L. (Ed.). Taiwan and China: Fitful embrace. Oakland : University of California Press, 2017. с. 19-32.

23. Börjesson, Agust (ed.). Taiwan and International Organizations – Between Security, Cooperation and Identity. Special Paper. August 2024. – с. 35-36

24. URL:https://www.statista.com/chart/32653/market-share-of-semiconductor-foundries-by-revenue/?srsltid=AfmBOop9rG_MQEeldVUyAbZJLMeX0pruLdKiHCMHbtX7QvD6q5CwkMCi (Дата звернення 15.03.2026)

25. Keohane R. O., Nye J. S. Power and Interdependence. 2nd ed. New York : HarperCollins Publishers, 1989. – с. 15-25, 221-230. URL: https://e-edu.nbu.bg/pluginfile.php/139618/mod_resource/content/0/pol-222KeohaneNye-Interdepend.pdf (Дата звернення 16.03.2026)

26. Tung, C.-Y. Taiwan at the Core: Strategic Partner in the Global Semiconductor Landscape and Realignment. Singapore: Taipei Representative Office in Singapore, 2024. – с. 26-33. URL: https://www.taiwanembassy.org/uploads/sites/86/2026/01/29012026_Final5.pdf (Дата звернення 16.03.2026)

27. Le, K. B. Semiconductor as the Backbone in the Technological Era: A Case Study of Taiwan's Capacity and Implications for Vietnam. International Journal of Social Science and Economic Research. 2024. Vol. 9(9). – с. 3532-3534 URL: https://ijsser.org/2024files/ijsser_09_223.pdf (Дата звернення 16.03.2026)

28. Farrell H., Newman A. L. Weaponized Interdependence: How Global Economic Networks Shape State Coercion. *International Security*. 2019. Vol. 44, no. 1. URL: <https://direct.mit.edu/isec/article/44/1/42/12237/Weaponized-Interdependence-How-Global-Economic> (Дата звернення 16.03.2026)

29. Miller C. Chip War: The Fight for the World's Most Critical Technology. New York : Scribner, 2022. с. 14-19

30. Taiwan and the Global Semiconductor Supply Chain / за ред. Chen-Yuan Tung. Singapore : Taipei Representative Office in Singapore, 2023. С. 7-12. URL: <https://www.roc-taiwan.org/uploads/sites/86/2023/08/20230824-TAIWAN-AND-THE-GLOBAL-SEMICONDUCTOR-SUPPLY-CHAIN.pdf> (Дата звернення 18.03.2026)

31. Wu J. M. Taiwan's Sunflower Occupy Movement as a Transformative Resistance to the "China Factor". The China Factor in Taiwan. / ed. by J. M. Wu. Taipei : Academia Sinica, 2019. с. 1–35.

32. Eversheds Sutherland. U.S. and China tighten respective export restrictions on advanced technology and critical minerals. 10 January 2025. URL: <https://www.eversheds-sutherland.com/en/sweden/insights/us-and-china-tighten-respective-export-restrictions-on-advanced-technology-and-critical-minerals> (Дата звернення 01.05.2026)

33. Semiconductor Clusters in Taiwan / Contact Taiwan Taiwan Ministry of Economic Affairs. 2026. URL: <https://contacttaiwan.tw/MainOne/Home.aspx> (Дата звернення 01.05.2026)

34. Norris, W. J. China's post-cold war economic statecraft: a periodization // Journal of Current Chinese Affairs. 2021. Vol. 50, no. 3. - с. 306-310 URL: https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/93033/ssoar-jcca-2021-3-norris-Chinas_post-cold_war_economic_statecraft.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Дата звернення 01.05.2026)

35. Annual trade balance with China, not adjusted for inflation, source: US Bureau of Economic Analysis. URL: <https://usafacts.org/answers/what-is-the-value-of-us-trade/countries/china/> (Дата звернення 01.05.2026)

36. “Innovation under Pressure: China's Semiconductor Industry at a Crossroads” (Paul Triolo, American Affairs, 2026) URL: <https://americanaffairsjournal.org/2026/02/innovation-under-pressure-chinas-semiconductor-industry-at-a-crossroads/> (Дата звернення 01.05.2026)

37. Skorokhod, Yu., Sapsai, A. The significance of the Taiwan question for contemporary international politics. Foreign Affairs. 2024. No. 6. – с. 104-107 URL: https://uaforeignaffairs.com/web/uploads/articles/files/38/196/FA_Vol.34_No.6_2025-100-109.pdf (Дата звернення 01.05.2026)

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця А.1

**Порівняльна характеристика дипломатичних стратегій США та КНР
щодо Тайваню (виконано автором на основі [18], [19],[20])**

№	Критерій	Китайська Народна Республіка (КНР)	Сполучені Штати Америки (США)
1	Стратегічна мета	Досягнення повного політичного возз'єднання Тайваню з материковим Китаєм	Збереження статус-кво, недопущення його силової зміни та підтримання миру
2	Бачення статусу Тайваню	Невід'ємна частина території КНР (провінція Тайвань).	Юридично статус вважається невизначеним. США офіційно не визнають суверенітет КНР над островом, але й не визнають Тайвань як незалежну державу
3	Основний дипломатичний підхід	Жорстке просування принципу «єдиного Китаю» та повна міжнародна ізоляція Тайбея.	Політика «одного Китаю» (яка відрізняється від принципу КНР), розвиток міцних неофіційних відносин з Тайванем.
4	Політичний тиск / Взаємодія	Дипломатичні демарші, блокування участі Тайваню в ООН, ВООЗ та інших міжнародних організаціях.	Візити політиків (невисокого рангу або законодавців), офіційні заяви про підтримку, продаж зброї згідно із Законом про відносини з Тайванем.
5	Економічні інструменти	Використання економічного впливу для примусу іноземних компаній та країн відмовитися від контактів з Тайванем.	Поглиблення економічної та технологічної співпраці (особливо у сфері напівпровідників), диверсифікація ланцюгів постачання.
6	Інформаційна стратегія	Наративи про «неминучість історичного возз'єднання» та	Акцент на захисті демократії, прав людини та важливості Тайваню

		нелегітимність влади в Тайбеї (таврування їх як «сепаратистів»).	для світової економіки. Уникання прямої підтримки незалежності острова.
7	Безпековий компонент	Військовий тиск: регулярні навчання навколо острова, порушення зони ППО Тайваню, демонстрація сили.	Політика «стратегічної невизначеності» (навмисна нечіткість щодо того, чи вступлять США у війну безпосередньо), постачання зброї для самооборони острова.
8	Очікуваний результат	Мирна або силова інтеграція Тайваню до складу КНР, ліквідація його автономії.	Стримування КНР від нападу, збереження стабільності у Тайванській протоці та недопущення домінування Пекіна в регіоні.

ДОДАТОК Б

Рис Б.1 Офіційний візит Президента США Д. Трампа до КНР (Пекін, 14 травня 2026 р.). [14]

Рис Б.2 Ментальна карта «Сучасний стан та ключові чинники ескалації конфлікту навколо Тайваню (виконано автором на основі[14], [21])

ДОДАТОК В**Таблиця В.1**

Можливі напрями розвитку економічного суперництва США та КНР навколо Тайваню (виконано автором на основі [33], [34], [35])

Напрямок розвитку	Основні прояви	Потенційний вплив на Тайвань	Наслідки для світової економіки
Поглиблення технологічного розмежування	Розширення експортного контролю, обмеження доступу до передових технологій	Збереження стратегічної ролі тайванських виробників напівпровідників	Формування автономних технологічних просторів; фрагментація ринків ШІ, квантових обчислень та мікроелектроніки.
Диверсифікація виробничих ланцюгів	Перенесення критичних виробництв до США та країн-партнерів; пошук альтернативних постачальників.	Зростання конкуренції за тайванські інвестиції та виробничі потужності (тиск щодо перенесення заводів TSMC).	Зміна структури глобальних логістичних ланцюгів; зростання витрат виробництва через втрату оптимізації.
Технологічне самозабезпечення та конкуренція	Державна підтримка національних виробників у КНР, прискорення імпортозаміщення.	Підвищення вразливості через загрозу втрати частини материкового ринку Китаю тайванськими компаніями.	Прискорення вимушеного інноваційного розвитку в умовах жорсткої геополітичної конкуренції.
Асиметрична економічна взаємозалежність	Спроби збереження значних обсягів торгівлі попри політичне суперництво (структурний торговий дисбаланс).	Необхідність складного балансування між економічними інтересами (ринок КНР) та безпековими пріоритетами.	Стимування тотального колапсу світової торгівлі; перетворення економічних зв'язків на інструмент стримування.

Ескалація напруженості навколо Тайваню	Використання економічних ресурсів як інструментів стратегічного тиску (сек'юритизація економіки).	Критичні ризики для зовнішньої торгівлі та безперебійного функціонування напівпровідникового сектору.	Загроза масштабного збою в глобальних поставках; системна економічна нестабільність у разі гарячого конфлікту.
--	---	--	--